00154557

FILING COVER PAGE

Case Number:	002/14-08-2006	**Case Name:**		Introductory Submission dated 18 July 2007	
Document Title:	Co-Prosecutors' Response to Defence Appeal Against Co-Investigating Judges' Order of the Provisional Detention of KANG Kek Iev alias Duch on 31 July 2007				
Date Filed:	03 Oct 2007	Language:	English (Original) and Khmer		
Pages:	654		Request : Original English (28), Khmer Translation (44), Authorities (477) and Appendices (105)		
Filed by:	Mr PAK Chanlino	Position:	Greffier of the OCP		
Address:	Room No. 319, ECCC	Email:	Pak.chanlino@eccc.gov.kh	Telephone Number:	Extn: 6037
List of Appendices:					

A. Seth MYDANS, "Khmer Rouge Torturer Converts, Feels His Life is Like That of St Paul", *The Seattle Times,* 2 May 1999.

B. Nic Dunlop, *The Lost Executioner: A Story of the Khmer Rouge* (Bloomsbury: 2005), pp. 252-253 & 270-289. *Exceeds 30 pages.*

C. Media article by DC-Cam, "Searching for the Truth", Special English Edition, July 2003, page 36 (ERN 00080431).

D. The interview with the Office of the UNHCHR on 4-6 June 1999, ERN 00002494-00002557, pp. 1,2,3, 13, 14, 25, 26, 47, 57-59. *Exceeds 30 pages.*

E. Nate Thayer in the *Far Eastern Economic Review* May 13, 1999 "Death in Detail" (ERN 00087513-00087514).

F. Nate Thayer in the *Far Eastern Economic Review* May 13, 1999, "I am in Danger" (ERN 00087513-00087514).

G. Amnesty International's Urgent Action 93/99 "Fear for Safety" 29 April 1999 AI Index ASA 23/08/99.

H. Geerteke JANSEN, *Voices of Takeo: A Pilot Fear Assessment with Respect to Possible Witnesses of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia* (Phnom Penh: Documentation Center of Cambodia, October 2006), pp. 1-3, 20-33, 38-48. *Exceeds 30 pages.*

I. EA Meng-Try and SIM Sorya, *Victims and Perpetrators – Testimony of Young Khmer*

00154558

Rouge Comrades, (Phnom Penh: Documentation Center of Cambodia, 2001) (Introductory Submission document number 4.31, ERN 00079767), pp. 1-2, 4, 35. *Exceeds 30 pages*.

J. Japan Assistance Team for Small Arms Management in Cambodia, "Weapons Collection Record 2005-2007" (JSAC, 2007).

K. Christine Wille, "How Many Weapons Are There in Cambodia?", Small Arms Survey Working Paper (Geneva: Small Arms Survey, 2005), pp. 1-11, 20-29, 30-44. *Exceeds 30 pages*.

L. "Summary of the Speech of Mr. Thor Saron, Cambodian Judge", in *National Workshop Report on Awareness Raising in Arms Law, July 16-18, 2006*, pages 15-16 (Working Group on Weapons Reduction, 2006), pp. 1-6, 8, 15-17. *Exceeds 30 pages*.

Nature of documents:	Public Filing: ☒	**Confidential:** ☐
Other (give explanation below)		
Ex Parte: ☐	Urgent: ☐	Late filing: ☐

អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
THE PRE - TRIAL CHAMBER OF THE ECCC
លេខ No.: C01
ថ្ងៃទី Date: 03-10-2007
ម៉ោងចូល Time: 11H00 AM

00154559

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

សំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌលេខ៖	០០២/១៩-០៩-២០០៦
លេខស៊ើបសួរ៖	០០១/១៨-០៧-២០០៧
ឈ្មោះសំណុំរឿង៖	ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧
បញ្ជូនទៅ៖	អង្គបុរេជំនុំជម្រះ
កាលបរិច្ឆេទនៃការបញ្ជូន៖	ថ្ងៃទី០៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧
ភាគីបញ្ជូន៖	ការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញា
ភាសាដើម៖	ភាសាអង់គ្លេស
ប្រភេទឯកសារ៖	**ជាសាធារណៈ**

ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា តបទៅ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវី ដែលប្រឆាំងនឹង ដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត លើឈ្មោះ កាំង ហ្កេចអ៊ាវ ហៅ ឌុច ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧

<u>បញ្ជូនដោយ៖</u>
ការិយាល័យហព្រះរាជអាជ្ញា៖
លោកស្រី ជា លាង
លោក Robert PETIT
លោក យ៉ែត ចរិយា
លោក William SMITH
លោក ពេជ្រ សម្បត្តិ
លោក Alex BATES

<u>ចែកចាយជូន៖</u>
ចៅក្រមអង្គបុរេជំនុំជម្រះ៖
ឯ.ឧ. ប្រាក់ គឹមសាន
ឯ.ឧ. ន័យ ថុល
លោក ហួត វុទ្ធី
លោកស្រី Katinka LAHUIS
លោក Rowan DOWNING

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត៖
លោក យូ ប៊ុនឡេង
លោក Marcel LEMONDE
មេធាវីការពារក្តី៖
លោក ការ សាវុត្ថ
លោក Francois ROUX

សេចក្តីផ្តើម
ប្រវត្តិនៃនីតិវិធី

១. កាំង ហ្កេចអ៊ាវ ("ជនត្រូវចោទ") ត្រូវចាប់ និងឃុំខ្លួនមុនការកាត់ទោស ជាដំបូងដោយតុលាការយោធានៃទីក្រុងភ្នំពេញ ("តុលាការយោធា") ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ។ បើតាមក្នុងកំណត់ត្រាដែលអាចរក បានបង្ហាញឲ្យឃើញថា ការស៊ើបសួរមួយត្រូវបានបើកធ្វើឡើងប្រឆាំងនឹងរូបគាត់ ហើយគាត់ត្រូវឋិតនៅក្នុងការឃុំខ្លួនជាបន្តរហូតជាប់មិនដាច់ដោយតុលាការយោធា ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៩៩ ។ នីតិវិធីបែបនេះ តាមការយល់ដឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា គឺកំពុងនៅបន្តចាត់ការនៅឡើយ ។

២. សហព្រះរាជអាជ្ញា បានបញ្ជូន ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ ប្រឆាំងនឹងជនសង្ស័យដែលមានឈ្មោះចំនួនប្រាំរូប កាលពីថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ដោយបានស្នើសុំឲ្យបើកធ្វើការស៊ើបសួរមួយ ហើយសុំឲ្យធ្វើការចាប់ និងឃុំខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្នលើជនសង្ស័យទាំងប្រាំរូប ។

៣. ជនត្រូវចោទ ត្រូវបានចាប់ខ្លួនតាមដីកាមួយរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃ ទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ។ ថ្ងៃបន្ទាប់មក គាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ក្នុងអំឡុង ឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតដល់ ឆ្នាំ១៩៧៩ ពេលដែលគាត់ត្រូវបានចោទថាបានដឹកនាំទិសដៅការងារនៅមណ្ឌលសន្តិសុខ ស-២១ នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ("ស-២១") ។ បន្ទាប់ពីមានកិច្ចពិភាក្សាដេញដោលមួយរួចមក សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានសម្រេចឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទជាបណ្តោះអាសន្ន ចំនួនមួយឆ្នាំ ដូចដែលបានបញ្ជាក់នៅក្នុងដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ។

៤. ជនត្រូវចោទ បានប្តឹងឧទ្ធរណ៍លើដីកាសម្រេចនេះ តាមរយៈសារណាជាលាយលក្ខអក្សរ ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា និង ថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ ("បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវី

ការពារក្តី") ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា បានទទួលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ជាភាសាអង់គ្លេស នៅថ្ងៃទី១៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ ហើយតាមដីការបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវមានចំនួន ១៥ថ្ងៃ ចាប់តាំងពីថ្ងៃនេះ (ថ្ងៃទី០៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧) ត្រូវដាក់ពាក្យឆ្លើយតបមួយ ។

បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី

៥. មេធាវីការពារក្តី បានស្នើសុំឱ្យមានសវនាការផ្ទាល់មាត់មួយត្រូវធ្វើឡើងជាសាធារណៈ អំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ។

៦. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី មានចំណុចសំខាន់ៗ ចំនួនពីរ៖

(i) ទឡ្ហីករណ៍សំរាប់ចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន មិនត្រូវទៅតាមវិធាន ៦៣.៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងសំរាប់ អ.វ.ត.ក ("វិធានផ្ទៃក្នុង") ទេ ។

(ii) ជនត្រូវចោទ ត្រូវតែបានដោះលែងជាបន្ទាន់ ពីព្រោះថា រយៈពេលដ៏លើសលប់ដែលគាត់បានឋិតនៅក្នុងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩ គឺជាការបំពារបំពានលើច្បាប់កម្ពុជា និងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ សំរាប់ការការពារសិទ្ធិរបស់គាត់ក្នុងការទទួលបាននូវការកាត់ក្តីក្នុងរយៈពេលដ៏សមស្របមួយ ។

៧. បន្ថែមលើនេះ ជនត្រូវចោទ បានធ្វើសំណើបន្ថែមទៀត ចំនួនពីរ៖

(i) នៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ដែលគេកំណត់ថា បានត្រូវទៅតាម វិធាន៦៣.៣ ហើយនោះ សូមស្នើឱ្យ សម្រេចដាក់គាត់ឱ្យឋិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ។

(ii) សូមស្នើឱ្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ធ្វើការប្រកាសនៅក្រោយពេលបញ្ចប់សវនាការ ថា ជនត្រូវចោទ ត្រូវបានទទួលសំណងទូទាត់ហិរញ្ញវត្ថុ បើសិនជាត្រូវបានសំរេចឱ្យរួចខ្លួន ហើយថាត្រូវមានការកាត់បន្ថយក្នុងការដាក់ទោសបើសិនជាត្រូវបានសំរេចឱ្យជាប់ទោស ដែលជាដំណោះស្រាយបន្ថែមមួយ ចំពោះការបំពានលើសិទ្ធិរបស់គាត់ក្នុងការទទួលបាននូវការកាត់ក្តីក្នុងរយៈពេលដ៏សមស្របមួយ ។

00154562

ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា

៨. សហព្រះរាជអាជ្ញា យល់ព្រមថា សវនាការផ្ទាល់មាត់ស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ត្រូវធ្វើឡើងជាសាធារណៈ ហើយសូមស្នើឲ្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ចេញដីកាសម្រេចយ៉ាងដូច្នោះ ។

៩. សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើឲ្យធ្វើការបដិសេធទាំងស្រុង នូវបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី ហើយដំកល់ទុកដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលើជនត្រូវចោទចំនួនមួយឆ្នាំនោះ ថាបានបញ្ជាក់ដាច់ស្រេចជាស្ថាពរហើយ ពីព្រោះ៖

(i) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺត្រឹមត្រូវ ក្នុងការរកឃើញនូវហេតុផល សំរាប់ចេញដីកាបង្គាប់ឲ្យឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ដែលត្រូវទៅតាម តាមវិធាន ៦៣.៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង **(សំណើ ក)** ។

(ii) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនមានខុសអ្វី ក្នុងការខកខានមិនបានបង្ហាញភ្លាមៗដល់ជនត្រូវចោទ អំពីសិទ្ធិរបស់គាត់ ក្នុងការទទួលបាននូវការកាត់ក្តីក្នុងរយៈពេលដ៏សមស្របមួយនោះទេ ពីព្រោះ **(សំណើ ខ)** ៖

(ក) ការបំពានបែបនោះ គឺមិនត្រូវបានភ្ជាប់(កាតព្វកិច្ច) ទៅនឹង អ.វ.ត.ក នោះទេ **(ផ្នែកទី I)** ។ និង

(ខ) ការបំពានបែបនោះ គឺមិនមែនជាស្ថានទម្ងន់ តាមបែបដែលតម្រូវឲ្យ អ.វ.ត.ក ទទួលនោះទេ ។ អ.វ.ត.ក ជាតុលាការមួយតម្រូវឲ្យទទួលតែករណីណាដែលមានការបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ លើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដើម្បីផ្តល់ដល់ជនត្រូវចោទ នូវដំណោះស្រាយមួយ ក្នុងដំណាក់ការនៃការស៊ើបសួរ តែប៉ុណ្ណោះ **(ផ្នែកទី II)** ។

១០. បន្ថែមលើនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើសុំឲ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្វើការវិនិច្ឆ័យសេចក្តីមួយ អំពីការបកស្រាយដ៏ត្រឹមត្រូវតាមវិធាននានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹង ការដាក់បញ្ជូនឯកសារ ទៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ។ មានរឿងលេចឡើងថា ឯកសារបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី ចុះថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ មិនមានភាពពេញលក្ខណៈទេ ដោយគ្មានទាំងទឡ្ហីករណ៍ គ្មានទាំង

សេចក្តីសំអាង[1] ។ វាក៏មានរឿងលេចឡើងផងដែរថា ឯកសារបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ មិនត្រឹមត្រូវតាម វិធាន៧៥[2] នៃវិធានផ្ទៃក្នុងទេ ដែលថាឯកសារនោះ ត្រូវបានបញ្ជូនដោយហួសពេលចំនួនប្រាំថ្ងៃ ។ មេធាវីការពារក្តី មិនបានស្នើសុំតាម វិធាន៣៩.៤ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងទេ[3] ទាំងការពន្យារពេលសំរាប់ដាក់បញ្ជូនឯកសាររបស់ពួកគាត់ នៅថ្ងៃ ទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ ទាំងដីកាទទួលស្គាល់សុពលភាពនៃឯកសារនេះ ដែលបានដាក់បញ្ជូនក្រោយពេលដែលបានកំរិតក្តី ។ នៅពេលដែលមិនមានភាពច្បាស់លាស់ទាំងស្រុង អំពីថាតើ រយៈពេលកំណត់ចំនួន៣០ថ្ងៃសំរាប់ដាក់បញ្ជូនឯកសារនោះ ពាក់ព័ន្ធនឹងខ្លឹមសារនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែរ ឬមួយក៏ គ្រាន់តែសំរាប់ការជូនដំណឹងអំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍តែប៉ុណ្ណោះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវបានអញ្ជើញសុំឲ្យធ្វើការបញ្ជាក់ឲ្យបានច្បាស់លាស់អំពីបញ្ហានេះ សំរាប់ភាពជាក់លាក់ក្នុងការបកស្រាយវិធាននៅពេលអនាគត ។

សវនាការសាធារណៈ

១១. សហព្រះរាជអាជ្ញា ចូលរួមជាមួយនឹង មេធាវីការពារក្តី ក្នុងការដាក់ស្នើថាដើម្បីជាផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវប្រកាសថាសវនាការផ្ទាល់មាត់ស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ នឹងត្រូវធ្វើឡើងជាសាធារណៈ ដោយយោងតាមវិធាន ៧៧.៦ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[4] ។

---

[1] សេចក្តីព្រាងអំពីសេចក្តីណែនាំសំរាប់អនុវត្ត ស្តីពីការដាក់សេចក្តីសន្និដ្ឋាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក មិនទាន់ចូលជាធរមាននៅឡើយទេ នៅពេលសរសេរចម្លើយតបនេះ ។

[2] វិធាន ៧៥ ចែងថា "លើកលែងតែមានចែងផ្សេងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ គ្រប់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវតែធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងពេល ៣០ (សាមសិប) ថ្ងៃ គិតចាប់ពីថ្ងៃទទួលបានសេចក្តីជូនដំណឹងពីសេចក្តីសម្រេច ឬ ដីកា ។ មេធាវីរបស់ជនត្រូវចោទ... អាចដាក់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងនាមជនត្រូវចោទ... បាន" ។

[3] វិធាន ៣៩.៤ ចែងថា "*តាមរយៈពាក្យបណ្តឹងរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ* សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬ អង្គជំនុំជម្រះ អាច៖ (ក) ពន្យារពេលវេលាកំណត់ដែលខ្លួនបានសម្រេច, (ខ) ទទួលស្គាល់ថាមានសុពលភាពចំពោះកិច្ចទាំងឡាយណា ដែលបានអនុវត្តក្រោយពេលវេលាកំណត់ ដូចមានចែងក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនេះ ត្រូវបានផុតរលត់ ប្រសិនបើខ្លួនយល់ឃើញថាត្រឹមត្រូវសមហេតុផល" ។ *(សង្កត់ន័យបន្ថែមដោយអក្សរទ្រេត)* ។

[4] វិធាន ៧៧.៦ ចែងថា "តាមសំណើរបស់ចៅក្រមណាម្នាក់ ឬ របស់ភាគី អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចសម្រេចថា នីតិវិធីទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែកនៃសវនាការត្រូវធ្វើឡើងជាសាធារណៈ ... បើអង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ដើម្បីជាប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ និងមិនធ្វើឲ្យប៉ះពាល់ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ឬ វិធានការការពាររបស់តុលាការ" ។

១២. អ.វ.ត.ក គឺជាតុលាការព្រហ្មទណ្ឌដំបូង ដែលត្រូវធ្វើការវិនិច្ឆ័យសេចក្តីលើឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរ ដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដោយចោទប្រកាន់លើអ្នកដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងជនដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតដទៃទៀត ។ ដូច្នេះ ការចាប់ផ្តើមនីតិវិធីតុលាការនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក គឺជាឱកាសប្រវត្តិសាស្ត្រមួយសំរាប់ពលរដ្ឋកម្ពុជា ក៏ដូចជាពលរដ្ឋមិនមែនកម្ពុជាដែរ ។

១៣. ដូចដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតតាមច្បាប់ដែលអាចយកមកអនុវត្តបាន ព្រមទាំងដោយត្រូវគោរពតាមកិច្ចការពារសាក្សី និងជនរងគ្រោះ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើថាសវនាការនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ត្រូវធ្វើឡើងជាសាធារណៈ ដើម្បីឲ្យគេមើលឃើញថា មានយុត្តិធម៌ ។ តាមគោលការណ៍ទូទៅនៃច្បាប់អន្តរជាតិ សវនាការនៅក្នុងតុលាការ រួមទាំងសវនាការអំពីការឃុំខ្លួនផង ត្រូវធ្វើឡើងជាសាធារណៈ[5] ។ ការប្រព្រឹត្តិទៅដែលប្រកបដោយយុត្តិធម៌ និងមានប្រសិទ្ធភាពនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ គឺជាបញ្ហាមួយដែលសាធារណៈជនចាប់អារម្មណ៍ និងលើសពីនេះទៀត គឺនៅពេលដែលសហគមន៍អន្តរជាតិទាំងមូល មានការចាប់អារម្មណ៍អំពីសាច់រឿងវិវាទនោះ ។

សំណើ ក

ទឡ្ហីករណ៍សំរាប់ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន តាមវិធាន ៦៣.៣

១៤. សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើថា មិនមានជាកំហុសអ្វីទេ ក្នុងការយល់ឃើញថាមានទឡ្ហីករណ៍ផ្សេងៗសំរាប់ធ្វើការចេញដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ។ ដោយអនុលោមតាមវិធាន ៦៣.៣ មានមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ជនត្រូវចោទបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសផ្សេងៗដូចដែលបានចោទនៅក្នុង ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងអោយស៊ើបសួរ ។

[5] មាត្រា ១៤.១ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិនយោបាយ, GA Res 2200A (XXI), U.N.Doc.A/6316 (1966), 999 UNTS 171, ដែលបានចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី២៣ មិនា ១៩៧៦, ចែងថា៖ “...បុគ្គលគ្រប់រូបមានសិទ្ធិស្នើសុំឲ្យមានការកាត់សេចក្តីមួយដ៏មានយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈ ...” ។

មានមូលដ្ឋានភស្តុតាងដ៏រឹងមាំផងដែរ ក្នុងការរកឃើញថា ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន គឺជាវិធានការមួយដ៏ចាំបាច់តាម វិធាន៦៣.៣ ដើម្បី៖ ១) រារាំងកុំអោយមានការគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី ឬ រារាំងកុំអោយមានការត្រូវរូវគ្នាជាមួយនឹងអ្នកសមគំនិតផ្សេងៗ, ២) ធានាអំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទ, ៣) ការពារសន្តិសុខអោយជនត្រូវចោទ, ហើយលើស ពីនេះ, ៤) រក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ។

១៥. សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើបន្ថែមទៀតថា ការរកឃើញរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនមានកំហុសឆ្គងអ្វីទេដែលថា មិនមានលក្ខខណ្ឌអ្វីក្នុងការធានាឲ្យបានគ្រប់គ្រាន់អំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទ ដែលត្រូវដាក់ឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការតាម វិធាន៦៥ ព្រមទាំងធានាអំពីការការពារជនដទៃទៀត នោះទេ ។

អង្គច្បាប់

ប្រភព និងបទដ្ឋានច្បាប់នៅក្នុង អ.វ.ត.ក

១៦. ក្នុងការអនុវត្តន៍ច្បាប់នីតិវិធីនៅក្នុង អ.វ.ត.ក. ដូចជា ច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការឃុំខ្លួនមុនការជំនុំជម្រះ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ត្រូវតែប្រើច្បាប់ជាតិ និងច្បាប់អន្តរជាតិធ្វើជាប្រភពច្បាប់របស់ពួកគេ ទៅតាមស្មារតីនៃកិច្ចព្រមព្រៀង ក្នុងការបង្កើតឱ្យមានអង្គជំនុំជម្រះនេះ ។ បទដ្ឋានដែលច្បាប់នេះត្រូវប្រតិបត្តិតាមនោះ ត្រូវតែបានទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិទៅតាមស្មារតីនៃមាត្រា ១២(២) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង ដែលចែងថា៖ "អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញត្រូវអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន សមស្របតាមបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ ភាពត្រឹមត្រូវ និងដំណើរការសមស្របតាមច្បាប់ ដូចដែលបានចែងក្នុងមាត្រា ១៤ និង ១៥ នៃអនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយដែលកម្ពុជា គឺជាភាគីហត្ថលេខីដែរ" ។

១៧. ដើម្បីឲ្យសម្រេចបាននូវបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិនេះ មាត្រា ១២(១) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង បានចែងយ៉ាងច្បាស់ថា នីតិវិធីរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះត្រូវសមស្របជាមួយច្បាប់នីតិវិធីកម្ពុជា និងវិធាននីតិវិធីអន្តរជាតិ ។ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះបានទទួលស្គាល់ភាពដែលមានតែមួយគត់នៃ

អាណាត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក ហើយជំរុញឱ្យអង្គជំនុំជម្រះនេះអនុវត្តវិធាននីតិវិធីដែលបានបង្កើតឡើងក្នុងកំរិតអន្តរជាតិ នៅពេលណាដែល៖

(i) ច្បាប់កម្ពុជា មិនពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាជាក់លាក់ណាមួយ, ឬ

(ii) មានភាពមិនច្បាស់លាស់ ទាក់ទងទៅនឹងការបកស្រាយ ឬការអនុវត្តន៍បទប្បញ្ញត្តិណាមួយដែលពាក់ព័ន្ធក្នុងច្បាប់កម្ពុជា, ឬក៏

(iii) មានបញ្ហាទាក់ទងទៅនឹងភាពសមស្របគ្នា រវាងបទប្បញ្ញត្តិបែបនេះទៅនឹង បទដ្ឋានអន្តរជាតិ ។

១៨. អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ក៏បានទទួលស្គាល់ភាពដែលមានតែមួយគត់នៃសាច់រឿងវិវាទរបស់អង្គជំនុំជម្រះនេះផងដែរ តាមរយៈកិច្ចប្រជុំពេញអង្គរបស់ចៅក្រម ដែលបានប្រមូលនីតិវិធីកម្ពុជានានាដែលអាចអនុវត្តបាន យកមកប្រើក្នុង អ.វ.ត.ក ។ ចៅក្រមទាំងនោះបានយល់ព្រមលើបណ្តុំវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលមានបទបញ្ញាជាក់លាក់មួយចំនួន សំរាប់គ្រប់គ្រងលើដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខតុលាការនេះ ។ ទាំងវិធានផ្ទៃក្នុង ទាំងច្បាប់ អ.វ.ត.ក បានផ្តល់ នូវប្រសិទ្ធិភាពជាក់លាក់ដល់កិច្ចព្រមព្រៀងរវាង អង្គការសហប្រជាជាតិ និង រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។

១៩. ហេតុដូច្នេះហើយ សូមស្នើឱ្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវតែយោងទៅលើវិធាននីតិវិធី និងយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិថែមទៀត ដើម្បីជាការបង្គ្រប់ដល់ការយោងតែទៅលើវិធានផ្ទៃក្នុង អំពីបញ្ហាផ្សេងៗដូចជាការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជាដើម ក្នុងគោលបំណងដើម្បីឱ្យត្រូវតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិដូចដែលបានតម្រូវដោយ មាត្រា១២(២) នៃកិច្ចព្រមព្រៀង ។ លើសពីនេះទៀត សូមស្នើដាក់ជូនថា វិធាននីតិវិធីអន្តរជាតិដែលកំពុងត្រូវបានបង្កើតឡើង តាមរយៈតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ និង តុលាការអន្តរជាតូបនីយកម្ម ដែលមានការជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរនេះ គឺជាបទដ្ឋានអន្តរជាតិ ដែលមានការជាប់ទាក់ទិនច្រើនបំផុតដែល អ.វ.ត.ក ត្រូវយកលំនាំតាម ។

២០. មេធាវីការពារក្តី បានដកស្រង់(ពីសំណុំរឿង) យ៉ាងច្រើនរបស់តុលាការ និងគណៈកម្មាធិការថ្នាក់តំបន់ និងថ្នាក់ខ្ពស់ជាងជាតិ ដូចជា៖ តុលាការអឺរ៉ុបស្តីពីកិច្ចការសិទ្ធិមនុស្ស ("ECHR") (ដែលជាតុលាការមួយក្នុងតំបន់ដែលទទួលសំណុំរឿងពីតុលាការថ្នាក់ជាតិ) និងគណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស ("HRC") (ដែលតាមពិតទៅ វាមិនមែនជាតុលាការទេ ក៏ប៉ុន្តែជាគណៈកម្មាធិការមួយ ដែលបង្កើតឡើងដើម្បីធ្វើការកំណត់អំពីការប្រព្រឹត្តិ ឲ្យត្រូវតាមកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីអំពី សិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ("ICCPR") ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមស្នើថា បើទោះបីជាមានសំណុំរឿងនៅក្នុងតុលាការ ECHR និងនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការ HRC ដែលអាចនឹងផ្តល់នូវការណែនាំស្តីពីគោលការណ៍ទូទៅ[6] ក៏ដោយក៏ សាច់រឿងវិវាទនៃសំណុំរឿងទាំងនោះ គឺខុសគ្នាទាំងស្រុងពីអ្វីដែលកំពុងមាននៅចំពោះមុខអ.វ.ត.ក ឬនៅចំពោះមុខតុលាការដទៃទៀត ដែលកាត់សេចក្តីពីការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដូចជា តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិសំរាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី និងប្រទេសរវ៉ាន់ដា ("ICTY" និង "ICTR") និង តុលាការពិសេសសំរាប់ប្រទេសសេរ៉ាឡេអូន ("SCSL") ។ ហេតុដូច្នេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ត្រូវបានស្នើសុំឲ្យមានការប្រុងប្រយ័ត្នយ៉ាងខ្លាំងក្នុងការពិនិត្យលើសំណុំរឿងផ្សេងៗពីតុលាការ និងគណៈកម្មាធិការ ថ្នាក់តំបន់និងថ្នាក់ខ្ពស់ជាងជាតិ បែបទាំងនោះ។

ទឡ្ហីករណ៍ក្នុងវិធាន ៦៣.៣

២១. វិធាន ៦៣.៣ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចចេញដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នជនត្រូវចោទបានតែក្នុងលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោម ៖

[6] ដូចដែលបានសំរេចក្នុងសំណុំរឿង *ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Jean Bosco Barayagwiza*, សំណុំរឿងលេខ ICTR-97-19-AR72, សាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICTR, ចុះថ្ងៃទី០៣ វិច្ឆិកា ១៩៩៩, កថាខណ្ឌទី ៤០, ប្រភពបែបដូច្នេះ គឺជា "អំណាចនៃការបញ្ចុះបញ្ចូលដែលអាចជួយដល់ការអនុវត្តន៍ និងបកស្រាយច្បាប់ដែលអាចអនុវត្តបានក្នុងតុលាការនេះ " ។

"ក-មានមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ជននោះធ្លាប់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសមួយ ឬ ច្រើន ដូចមានចែងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងអោយស៊ើបសួរ ឬ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងអោយស៊ើបសួរបន្ថែម ។

ខ-សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត យល់ឃើញថា ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន គឺជាវិធានការដ៏ចាំបាច់ដើម្បី៖

(១) រារាំងកុំអោយជនដែលត្រូវចោទនោះគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី ឬ ជនរងគ្រោះ ឬ រារាំងកុំអោយមានការត្រូវរ៉ូវគ្នារវាងជនត្រូវចោទ និង អ្នកសមគំនិតចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុះជម្រះវិសាមញ្ញ ។

(២) ថែរក្សាភស្តុតាង ឬ ការពារមិនអោយបំផ្លាញភស្តុតាង

(៣) ធានាអំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី

(៤) ការពារសន្តិសុខអោយជនដែលត្រូវចោទ ឬ

(៥) រក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ។"

២២. មូលហេតុប្រាំបែបក្នុងវិធាន ៦៣.៣.ខ *គឺដាច់ៗគ្នា* ។ មិនមានលក្ខខណ្ឌតម្រូវអ្វីសំរាប់ឲ្យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតរកឲ្យឃើញថា ត្រូវតែមានគ្រប់មូលដ្ឋានទីមួយៗសិន មុននឹងពួកគាត់សំរេចថា ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នគឺជាវិធានការមួយដ៏ចាំបាច់ ទេ។ ផ្ទុយទៅវិញបើសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចពិចារណាឃើញថាមានមូលហេតុ *តែមួយ* ក្នុងចំណោមមូលហេតុទាំងប្រាំនោះ ផ្នែកតែមួយនេះគឺគ្រប់គ្រាន់ហើយសំរាប់ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ។ វិធីនេះត្រូវបាន គេយកទៅអនុវត្ត នៅចំពោះមុខតុលាការផ្សេងៗទៀត ដែលកាត់សេចក្តីលើសំណុំរឿងឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិធ្ងន់ធ្ងរ[7] ។

[7] *ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Sainovic និង Odjanic,* សេចក្តីសំរេចដែលបដិសេធសំណើប្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ Odjanic សំណុំរឿងលេខ IT-99-37-AR65.2 សាលាឧទ្ធរណ៍របស់តុលាការ ICTY ចុះថ្ងៃទី២៧ មិថុនា ២០០៣, កថាខណ្ឌទី ៤ ។

00154569

២៣. បន្ថែមលើនេះ បទដ្ឋានដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវពឹងផ្អែកក្នុងការពិចារណា អំពីទឡ្ហីករណ៍ប្រាំបែបនោះគឺថា ពួកគាត់ត្រូវមានការ "យល់ឃើញ" ថាមូលដ្ឋាននោះត្រូវបានរកឃើញ ។ មិនមានលក្ខខណ្ឌណាមួយតម្រូវឱ្យបង្ហាញភស្តុតាង អំពីអត្ថិភាពនៃទឡ្ហីករណ៍ទាំងនោះ ឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យ ឬក៏ទាំងមិនត្រូវបង្ហាញពី តុល្យភាពនៃភវនីយភាព (លទ្ធភាពដែលអាចបញ្ជាក់ថាពិត) នោះទេ ។

២៤. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតរបស់ អ.វ.ត.ក មានឆន្ទានុសិទ្ធិមួយក្នុងការសំរេច អំពីរបៀបដែលពួកគាត់បានឈានទៅដល់ សេចក្តីសន្និដ្ឋានមួយដែលថា ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នគឺជាវិធានការមួយដ៏ចាំបាច់ ។ ឆន្ទានុសិទ្ធិ របស់តុលាការបែបនេះ ជាទូទៅត្រូវបានគេអនុវត្តដោយយកចិត្តទុកដាក់លើគ្រប់លក្ខណៈទាំងអស់នៃសំណុំរឿង ដូចជា ស្ថានទម្ងន់នៃបទចោទប្រកាន់ ប្រភេទភស្តុតាង ទង្វើនិងការប្រព្រឹត្តិរបស់ជនសង្ស័យទាំងបច្ចុប្បន្នកាលនិងអតីតកាល ផលប្រយោជន៍របស់ជនរងគ្រោះនិងសាក្សី ព្រមទាំង ផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌ទាំងមូល ។ សេចក្តីសំរេចថ្មីៗបំផុតរបស់តុលាការ ICTY បានអះអាងថាបញ្ហានេះ ក៏ត្រូវបានគេទទួលយកទៅអនុវត្តផងដែរ នៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ[8] ។

បទដ្ឋានក្នុងការពិនិត្យសារឡើងវិញ

[8] *ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Ljube Boskoski និង Johan Tarculovski,* សេចក្តីសំរេចពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើបញ្ហាបន្ទាន់បន្ទំ របស់ Johan Tarculovski ស្តីពីការដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-04-82-AR65.4 សាលាឧទ្ធរណ៍របស់តុលាការ ICTY ចុះថ្ងៃទី២៧ កក្កដា ២០០៧ កថាខណ្ឌទី ៤ ។ សូមអានផងដែរ *ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Popovic និង គូកន,* សេចក្តីសំរេចពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើបញ្ហាបន្ទាន់បន្ទំ របស់សាលាដំបូង សំរេចបដិសេធសេចក្តីស្នើរបស់ Drago Nicolic សំរាប់សុំឱ្យមានការដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-05-88-AR65.1 សាលាឧទ្ធរណ៍របស់តុលាការ ICTY ចុះថ្ងៃទី២៤ មករា ២០០៦ ទំព័រទី ៣ ហើយនឹង *ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Milosovic,* ហេតុផលសំរាប់សេចក្តីសំរេចពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើបញ្ហាបន្ទាន់បន្ទំ ចេញពីការបដិសេធន៍លើ ដីកាដាក់បញ្ចូល(សំណុំរឿង), សំណុំរឿងលេខ IT-99-37-AR73, សាលាឧទ្ធរណ៍របស់តុលាការ ICTY ចុះថ្ងៃទី១៨ មេសា ២០០២, កថាខណ្ឌទី ៣-៦ ។

២៥. ទោះបីជាមិនមានការណែនាំ ទាំងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង ទាំងនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌរបស់ប្រទេសកម្ពុជា អំពីមូលដ្ឋានក្នុងការអនុវត្តន៍ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់តុលាការ ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ដែលអាចនឹងត្រូវបានតទល់នៅពេលឧទ្ធរណ៍ ក៏ដោយក៏ តុលាការអន្តរជាតិនានាបានអនុវត្តនូវ បទដ្ឋានក្នុងការពិនិត្យសារឡើងវិញមួយដ៏ហ្មត់ចត់ ។ គឺមានតែនៅពេលដែលគេអាចបង្ហាញបានថា "កំហុសដែលអាចវិនិច្ឆ័យថាខុសឬត្រូវបាន" (Discernable error) ដែលត្រូវធ្វើឡើងដោយតុលាការជាន់ទាប នៅក្នុងការអនុវត្តន៍ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះទេ ដែលបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍មួយត្រូវបានទទួលជោគជ័យនោះ ។ វាមិនមែនជាកិច្ចការរបស់សាលាឧទ្ធរណ៍ ដែលត្រូវប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ធ្វើការសម្រេចជំនួសឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់តុលាការជាន់ទាបមួយ នោះទេ ។ ដូចដែលសាលាឧទ្ធរណ៍នៃ តុលាការ ICTY បានចែងនៅក្នុងសំណុំរឿងរវាង *ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Ljube Boskoski និង Johan Tarculovski*[9]៖ *"សំនួរពាក់ព័ន្ធ គឺមិនមែនថាតើ សាលាឧទ្ធរណ៍យល់ព្រម ទៅនឹងសេចក្ដីសំរេចដែលប្រកបទៅដោយឆន្ទានុសិទ្ធិនោះឡើយ ក៏ប៉ុន្តែ "ថាតើសាលាជំនុំជម្រះដំបូង បានអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបានយ៉ាងត្រឹមត្រូវ មុននឹងឈានទៅដល់សេចក្ដីសំរេចនោះ ឬ យ៉ាងដូចម្ដេច""* ។

២៦. សាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICTY បានបន្តកាត់សេចក្ដីតទៅទៀត ដោយឲ្យនិយមន័យអំពី "កំហុសដែលអាចវិនិច្ឆ័យថាខុសឬត្រូវបាន"ថា៖ *"(១) មានមូលដ្ឋាននៅលើការបកស្រាយមួយដែលមិនត្រឹមត្រូវអំពីច្បាប់សំរាប់គ្រប់គ្រង, (២) មានមូលដ្ឋាននៅលើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានមិនត្រឹមត្រូវយ៉ាងជាក់ស្ដែងអំពីអង្គហេតុ, ឬ(៣) មិនមានយុត្តិធម៌និងមិនសមហេតុផលយ៉ាងហួសហេតុពេកបណ្ដាលឲ្យទៅជាមានការបំពានមួយលើឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សាលាជំនុំជម្រះក្ដី"*[10] ។

---

[9] *Ljube Boskoski និង Johan Tarculovski*, សេចក្ដីសំរេចពី បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍លើបញ្ហាបន្ទាន់បន្ថែ របស់ Johan Tarculovski ស្ដីពីការដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-04-82-AR65.4 សាលាឧទ្ធរណ៍របស់តុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២៧ កក្កដា ២០០៧ កថាខណ្ឌទី ៤ ដែលបានដកស្រង់ *ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Prlic និង គូកន* , សេចក្ដីសំរេចជាសម្ងាត់អំពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់ព្រះរាជអាជ្ញា នៃសាលាដំបូង៖ "Décision relative à la demande de mise en liberté provisoire de l'accusé Pusié", សំណុំរឿងលេខ IT-04-74-AR65.4 សាលាឧទ្ធរណ៍របស់តុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២០ កក្កដា ២០០៧ កថាខណ្ឌទី ៦ ។

[10] *Ljube Boskoski និង Johan Tarculovski* , សេចក្ដីសំរេចពី បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍លើបញ្ហាបន្ទាន់បន្ថែ របស់ Johan Tarculovski ស្ដីពីការដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-04-82-AR65.4 សាលាឧទ្ធរណ៍របស់តុលាការ ICTY, ចុះថ្ងៃទី២៧ កក្កដា ២០០៧ កថាខណ្ឌទី ៤ ។

២៧. សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើថា បទដ្ឋានក្នុងការពិនិត្យសារឡើងវិញនេះត្រូវតែបានជាការណែនាំដល់អង្គបុរេជំនុះជម្រះ ក្នុងការពិនិត្យសារឡើងវិញរបស់ខ្លួន អំពីឆន្ទានុសិទ្ធិដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានអនុវត្តកន្លងមក ។

បន្ទុកនៃភស្តុតាង

២៨. បន្ទុកក្នុងការបង្ហាញថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានប្រើប្រាស់នូវឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដោយមានកំហុសក្នុងការសំរេចថា ទឡ្ហីករណ៍ មិនបានអនុវត្តតាមវិធានលេខ ៦៣.៣ គឺស្ថិតនៅលើមេធាវីការពារក្តី ។ មេធាវីការពារក្តី បានខកខានក្នុងការដោះបន្ទុកនេះ ។

២៩. ដូចដែលបានចែងក្នុង វិធាន៧៧.១៣ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ អាចច្រាលចោលសេចក្តីសំរេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត តែក្នុងករណី មានការយល់ព្រមដោយមតិភាគច្រើនលើសលុបរបស់ចៅក្រមតែប៉ុណ្ណោះ ។ ចំណុចនេះគួរតែយល់ដោយមានន័យថា ការប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនត្រូវបានគេរំខានឡើយ ដរាបណាភាគីដែលប្តឹងឧទ្ធរណ៍ (ក្នុងករណីនេះ គឺមេធាវីការពារក្តី) អាចបញ្ចុះបញ្ចូលអង្គបុរេជំនុំជម្រះផ្សេងពីនេះ។ យុទ្ធសាស្ត្របែបនេះក៏ត្រូវបានអនុវត្តដោយ ICTY ផងដែរ ដោយសំរេចថា បន្ទុកនៃការកំណត់ថា មានកំហុសឆ្គងណាមួយដែលអាចរកឃើញទៅលើតុលាការជាន់ទាប នៅក្នុងការប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ត្រូវស្ថិតនៅលើភាគីដែលប្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះ[11]។

៣០. ទោះបីជា អង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនយល់ស្របតាមគោលជំហររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ទាក់ទងនឹងបទដ្ឋាននៃការពិនិត្យសារឡើងវិញ ដូចមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី២៤ ដល់កថាខណ្ឌទី២៦ ខាងលើ ក៏ដោយក៏សុំឱ្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ សំរេចថា ទឡ្ហីករណ៍ក្នុងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន

[11] សូមអានផងដែរ *ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Popovic និង គូកន,* សេចក្តីសំរេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ជាអន្តរាគមន៍របស់អង្គជំនុំជម្រះសំរេចបដិសេធហេតុផលរបស់ Drago Nicolic សំរាប់សុំឱ្យមានការដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្ន, សំណុំរឿងលេខ IT-05-88-AR65.1 សាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ ICTY ចុះថ្ងៃទី២៤ មករា ២០០៦ កថាខណ្ឌ ៣។

បាននឹងកំពុងធ្វើឡើងស្របទៅតាមវិធាន ៦៣.៣ ជាដដែល។ បន្ទុកនៃការបង្ហាញថា ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នមិនមែនជាវិធានការចាំបាច់តទៅទៀត គឺត្រូវស្ថិតនៅលើមេធាវីការពារក្ដី។ មេធាវីការពារក្ដី បានខកខានក្នុងការដោះបន្ទុកនេះ។

៣១. ទោះបីពុំមានសេចក្ដីណែនាំជាក់លាក់នៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង ឬច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ក៏ដោយក៏ការអនុវត្តន៍ជាក់ស្ដែងដែលបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ គឺថា បន្ទុកនៃភស្តុតាងត្រូវស្ថិតនៅលើជនជាប់ចោទ[12]ដើម្បីធ្វើយុត្តិកម្មឱ្យតុលាការឃើញថា គាត់ពិតជាបានបំពេញទៅតាមលក្ខខណ្ឌយុត្តិកម្ម ដើម្បីទទួលបាននូវ "ការដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន"[13]។ ទោះបីករណីនីមួយៗ នឹងត្រូវសំរេចទៅតាមអង្គសេចក្ដីរបស់ខ្លួនក៏ដោយ ប៉ុន្តែការដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន តាមការអនុវត្តន៍ជាក់ស្ដែង កម្រនឹងផ្ដល់ឱ្យណាស់នៅចំពោះមុខតុលាការអន្តរជាតិ និងតុលាការអន្តរជាតូបនីយកម្មផ្សេងទៀត[14] ។

---

[12] សូមមើលឧទាហរណ៍ *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Prlic et al.,* សេចក្ដីសំរេចលើបណ្ដឹងតវ៉ាសុំឱ្យ ពិចារណាឡើងវិញ បញ្ជាក់បំភ្លឺ និង សុំដោះលែង ព្រមទាំងពាក្យសុំបង្អង់អាជ្ញាយុកាលបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ សំណុំរឿងលេខ IT-04-74-AR65 អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍របស់ ICTY ចុះថ្ងៃទី០៨ កញ្ញា ២០០៤ កថាខណ្ឌទី ២៨ ។ *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Haradinaj* សេចក្ដីសំរេចលើបណ្ដឹងតវ៉ាសុំឱ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្នរបស់ Ramush Haradinaj សំណុំរឿងលេខ IT-04-84-PT អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ ICTY ចុះថ្ងៃទី០៦ មិថុនា ២០០៥ កថាខណ្ឌទី ២១ ។ *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Brdjanin និង Talic* សេចក្ដីសំរេចលើបណ្ដឹងតវ៉ាសុំឱ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន ធ្វើឡើងដោយ Momir Talic សំណុំរឿងលេខ IT-99-36-T អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ ICTY ចុះថ្ងៃទី២៨ មីនា ២០១ កថាខណ្ឌទី ១៧ - ១៨ ។

[13] នៅ ICTY, ICTR និង SCSL ការបញ្ជាឱ្យដោះលែងអាចនឹងមាន ប្រសិនបើតុលាការមានការពេញចិត្តដោយយល់ថា ជនជាប់ចោទនឹងចូលបង្ហាញខ្លួននៅក្នុងពេលមានការជំនុំជម្រះ មិនបង្កឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ដល់ជនរង សាក្សី ឬបុគ្គលណាម្នាក់ ប្រសិនបើគាត់ត្រូវបានដោះលែង (វិធានទី៦៥ នៃវិធាន ស្ដីពីនីតិវិធី និងភស្តុតាងរបស់ ICTY, ICTR និង SCSL) ។

[14] ករណី ICTY៖ *ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Darko Madja* សេចក្ដីសំរេចលើសំណើសុំឱ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន របស់ Darko Madja សំណុំរឿងលេខ IT-02-59-P អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ ICTY ចុះថ្ងៃទី១៥ មេសា ២០០២ កថាខណ្ឌទី ២៩ ។ *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Mile Mrsic* សេចក្ដីសំរេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ដែលប្រឆាំងនឹង ការបដិសេធន៍ មិនព្រមអនុញ្ញាតឱ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន សំណុំរឿងលេខ IT-95-13/1-AR65 អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង របស់ ICTY ចុះថ្ងៃទី០៨ តុលា ២០០២ ។ *ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Pasko Ljubicic* សេចក្ដីសំរេចស្ដីលើការការពារបណ្ដឹងតវ៉ាសុំឱ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន របស់ជនជាប់ចោទ សំណុំរឿងលេខ IT-00-41-PT អង្គជមនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ ICTY ចុះថ្ងៃទី០២ សីហា ២០០២ ។ *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Limaj et al.,* សេចក្ដីសំរេចលើបណ្ដឹងតវ៉ាសុំឱ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន របស់ Fatmir Limaj សំណុំរឿងលេខ IT-03-66-PT អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង របស់ ICTY ចុះថ្ងៃទី១២ កញ្ញា ២០០៣ ។ ករណី SCSL៖ *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Sesay et al.,* សេចក្ដីសំរេចលើបណ្ដឹងតវ៉ាសុំដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ធ្វើឡើងដោយ Morris Kallon សំណុំរឿងលេខ ចម្លើយតបទៅនឹងបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន លើឈ្មោះ ឌុច

៣២. នៅក្រោមវិធានផ្ទៃក្នុង ពាក្យដែលថែងថា "ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន" ត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាជាងការប្រើពាក្យថា "ការដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្ន" ។ ប៉ុន្តែ នៅ អ.វ.ត.ក ក៏ដូចជានៅតាមតុលាការផ្សេងទៀតដែរ ការពិចារណាដូចគ្នានេះអនុវត្តចំពោះការចោទប្រកាន់នៃ *"បទឧក្រិដ្ឋដែល ត្រូវថ្កោលទោសជាសកល (ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និង ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម)"* ដូចដែលធ្លាប់បានធ្វើអាត្ថាធិប្បាយដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលរបស់ ICTY នៅក្នុងករណីរបស់ *Nikolic*[15] ។ សហគមន៍អន្តរជាតិមានសេចក្តីសង្ឃឹមថា ជនជាប់ចោទបទឧក្រិដ្ឋធ្ងន់ធ្ងរនៃការរំលោភច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិនឹងត្រូវនាំខ្លួនដើម្បីស្វែងរកយុត្តិធម៌។ ទោះបីគេតែងតែត្រូវថ្លឹងថ្លែងអំពីសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ជនជាប់ចោទយ៉ាងណាក្តី[16] កត្តានេះ គឺជារឿងតែមួយគត់ ដែលតុលាការត្រូវដោះស្រាយជាមួយនឹងកង្វល់របស់សហគមន៍អន្តរជាតិ ។ ដូចដែលបានទទួលស្គាល់នៅតុលាការពិសេសសំរាប់សារ៉ាឡេអូន នៅក្នុងករណីរបស់ *ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Issa Hasan Sesay*[17]៖

"... គេត្រូវចងចាំក្នុងចិត្តថា តាមលក្ខណៈជាក់លាក់នៃតុលាការអន្តរជាតិ ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់តុលាការនេះ អាចនឹងត្រូវចាត់ទៅតាមប្រភេទឧក្រិដ្ឋកម្មធ្ងន់ធ្ងរបំផុត នៅក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិ។ ហេតុដូចនេះ គេអាចនិយាយថា យុទ្ធសាស្ត្រដើម្បី

SCSL-04-15-PT អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ SCSL ចុះថ្ងៃទី២៣ កុម្ភៈ ២០០៤ កថាខណ្ឌទី ៣៥ ។ *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Sam Hinga Norman* សេចក្តីសំរេចលើបណ្តឹងតវ៉ាសុំឱ្យធ្វើការកែប្រែលក្ខខណ្ឌនៃការឃុំឃាំង សំណុំរឿងលេខ SCSL-2003-08-PT ចុះថ្ងៃទី២៦ វិច្ឆិកា ២០០៣ កថាខណ្ឌទី ៨។ ការដោះលែងបណ្តោះអាសន្នមិនបានធ្លាប់ចេញឱ្យឡើយ មិនថា ICTR ឬតុលាការពិសេសសំរាប់សារ៉ាឡេអូន នោះទេ៖ សូមមើល Archbold, *តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ៖ ការអនុវត្តន៍ នីតិវិធី និងភស្តុតាង* (ទីក្រុងឡុង៖ Sweet and Maxwell 2005) វាក្យខ័ណ្ឌទី៧-១២៨ ទំព័រ ២៨៤។

[15] កថាខណ្ឌទី២៥ *Nikolic ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Dragan Nikolic* សេចក្តីសំរេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ លើបញ្ហាបន្ទាន់បន្តិ (Interlocutory Appeal) ទាក់ទិននឹង នីត្យាកូលភាពនៃការចាប់ខ្លួន សំណុំរឿងលេខ IT-94-2-AR73, ICTY អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃទី៥ មិថុនា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខ័ណ្ឌទី២៥

[16] កថាខ័ណ្ឌទី២៥ *Nikolic ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Dragan Nikolic* សេចក្តីសំរេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ លើបញ្ហាបន្ទាន់បន្តិ (Interlocutory Appeal) ទាក់ទិននឹង នីត្យាកូលភាពនៃការចាប់ខ្លួន សំណុំរឿងលេខ IT-94-2-AR73, ICTY អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍ ថ្ងៃទី៥ មិថុនា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខ័ណ្ឌទី២៥

[17] *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Issa Hassan Sesay* សេចក្តីសំរេចលើពាក្យសុំអោយដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្នរបស់ ចុះថ្ងៃទី៣១ មីនា ២០០៤ TC, កថាខណ្ឌទី ៤០..

បានការដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ដែលមានប្រើនៅក្នុងតុលាការជាតិដែលមានសមត្ថកិច្ច អាចនឹងមានភាពខុសគ្នាពីតុលាការអន្តរជាតិ"។

៣៣. សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមស្នើដាក់ជូន គោលការណ៍ណែនាំទាំងអស់នេះ ដើម្បីជាសេចក្តីណែនាំបន្ថែមដល់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ។

អង្គហេតុ
មូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញ

៣៤. ដូចបានកំណត់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ជនត្រូវចោទត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងទៀតថា *"...ដឹកនាំមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ ដោយផ្ទាល់នៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ ដែលនៅក្រោមសិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួន មានការរំលោភបំពានច្រើនរាប់មិនអស់ ដែលបានចោទប្រកាន់ថាបានធ្វើឡើងប្រឆាំងនឹងជនស៊ីវិល (ការឃុំឃាំង អំពើធ្វើទារុណកម្មតាមទំនើងចិត្ត និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត, ការសម្លាប់រង្គាល ។ល។) ដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងបរិបទនយោបាយមួយនៃការរំលោភបំពានយ៉ាងទូលំទូលាយ និងជាប្រព័ន្ធ និងរួមផ្សំគ្នាបង្កើតបានជា បទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំងមនុស្សជាតិ*[18] ។

៣៥. ការរកឃើញរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ស្របគ្នានឹងកថាខណ្ឌទី៤៩-៥៥ នៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ដែលបានចែងកំណត់យ៉ាងពិស្តារនូវ វិសាលភាពនៃអំពើឧក្រិដ្ឋនៅមន្ទីរស-២១ និង កថាខណ្ឌ ទី១០៤ - ១១៣ ដែលគូសបញ្ជាក់អំពីសិទ្ធិអំណាចរបស់ជនត្រូវចោទ ។ ការចោទប្រកាន់ទាំងអស់នេះ បានការគាំទ្រយ៉ាងពេញលេញតាមរយៈកសិណសាក្សី ដែលទទួលបានពីអតីតអ្នកនៅរស់រានមានជីវិត និងអតីតបុគ្គលិករបស់មន្ទីរ ស-២១ ។ ឯកសារមានចំនួនរាប់រយនៅក្នុងសំណុំរឿង ដែលបានដាក់ជូនដោយ សហព្រះរាជអាជ្ញា ជាការគាំទ្រចំពោះការចោទប្រកាន់ទាំងអស់នេះ ។ កំណត់ហេតុនៃកិច្ចប្រជុំ ទូរលេខ

---

[18] ដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌ ទី១ ។

ការធ្វើទំនាក់ទំនងរវាងជនត្រូវចោទនិងថ្នាក់លើ ហើយនឹងថ្នាក់ក្រោមរបស់ខ្លួន បញ្ជីឈ្មោះអ្នកទោស តារាងកាលវិភាគសំរាប់សួរចម្លើយ "ចម្លើយសារភាព" សរសេរដោយដៃ និងវាយជាអង្គុលីលេខដែលយកបានពីជនជាប់ឃុំឃាំងនៅក្រោមអំពើទារុណកម្ម បញ្ជីឈ្មោះអ្នកត្រូវសម្លាប់ និងរូបថតជាច្រើន បានលាតត្រដាងឲ្យឃើញអំពីភាពល្អិតល្អន់របស់មន្ទីរ ស-២១ និងពីរបៀបដែលមនុស្សជាង ១៤,០០០ នាក់ បានត្រូវសម្លាប់ នៅក្រោមការណែនាំដ៏ច្បាស់លាស់ និងសិទ្ធិអំណាចរបស់ជនត្រូវចោទ។

៣៦. មេធាវីការពារក្តី ពុំបានស្វែងរកការតវ៉ាទៅនឹងហេតុផលដែលថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានរកឃើញហេតុផលយ៉ាងល្អ ដែលអាចឲ្យជឿបានថា ជនត្រូវចោទ បានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋដូចដែលបានចោទប្រកាន់នៅក្នុង ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរនោះឡើយ ។ ជនត្រូវចោទបានសារភាពថា តាមការពិត គាត់គឺជាអនុប្រធាន និងបន្ទាប់មកជាប្រធានមន្ទីរ ស-២១ យ៉ាងហោចណាស់ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ រហូតមក។ ប៉ុន្តែ នៅក្នុងបទធ្វើសម្ភាសន៍របស់គាត់ជាមួយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មកដល់ពេលសព្វថ្ងៃនេះ គាត់បានព្យាយាមផ្តាច់ខ្លួនគាត់ចេញពីការទទួលខុសត្រូវណាមួយ ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅទីនោះ។ គាត់តវ៉ាថា សិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់ គឺមានតែក្នុងទ្រឹស្តី មិនមាននៅក្នុងការពិតជាក់ស្តែងទេ និងថា តួនាទីរបស់គាត់គ្រាន់តែជាអ្នកនាំព័ត៌មានពីថ្នាក់លើនៅក្នុងគណបក្សរបស់គាត់ ទៅអ្នកនៅថ្នាក់ក្រោមរបស់គាត់នៅ មន្ទីរស-២១ តែប៉ុណ្ណោះ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា មិនទទួលយកអំណះអំណាងរបស់ជនត្រូវចោទទេ ។

ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន គឺជាវិធានការមួយដ៏ចាំបាច់

៣៧. នៅក្នុងកថាខណ្ឌទី ១១៨.ក - ១១៨.ឃ នៃ ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ និងនៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល ធ្វើឡើងកាលពីថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើឲ្យសំរេចថា ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន គឺជាវិធានការមួយដ៏ចាំបាច់ ស្របតាមទម្លិករណ៍ចំនួនបួនផ្សេងៗគ្នា ។ ភស្តុតាងគាំទ្រនៃការសំរេចនេះ បានបង្ហាញយ៉ាងទូលំទូលាយនៅក្នុងសំណុំរឿងនិងនៅក្នុងសារណា ធ្វើឡើងកាលពីថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ។

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានបង្គាប់ឲ្យធ្វើការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ចំពោះជនត្រូវចោទ ទៅតាម ទឡ្ហីករណ៍ចំនួនបី ក្នុងចំណោមទឡ្ហីករណ៍ទាំងបួន ដូចខាងក្រោម៖

ទឡ្ហីករណ៍ ទី១

<u>ការធានាអំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទ (វិធាន ៦៣.៣.ខ.៣)</u>

៣៨. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានកំណត់ថា ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន គឺជាវិធានការចាំបាច់ ដើម្បីធានាអំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទ អាស្រ័យដោយទម្ងន់នៃបទល្មើស ដែលបានចោទប្រកាន់ និងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃការប្រកាសទោសណាមួយ ប្រសិនបើត្រូវបានកាត់ទោស[19] ។

៣៩. សហព្រះរាជអាជ្ញា យល់ព្រមតាមការសំរេចនេះដែលថា ទម្ងន់នៃបទល្មើស និងភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃការប្រកាសទោសជាសក្ដានុពល ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការវាយតម្លៃអំពីហានិភ័យនៃការគេចខ្លួន នៅពេលពិចារណាជាមួយកត្តាផ្សេងៗទៀតទាំងអស់នៅក្នុងករណីនេះ។ នេះជាភាពស្របគ្នាទៅនឹងយុត្តិសាស្ត្រ ទាំងតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ទាំង តុលាការ ICTY[20] ។

---

[19] ដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខ័ណ្ឌទី២២..

[20] សូមមើល៖ *ស្ថានភាពនៅក្នុងសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោ ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo,* សេចក្ដីសំរេចលើពាក្យសុំដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន ដល់ឈ្មោះ Thomas Lubanga Dyilo សំណុំរឿងលេខ 01/04-01/06 ចៅក្រម ICC តែមួយរូបគត់ ចុះថ្ងៃទី១៨ តុលា ២០០៦ ទំព័រទី ៥-៦ ។ សូមមើលផងដែរ *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Mico Stanisic* សេចក្ដីសំរេចលើបណ្ដឹងតវ៉ាសុំឱ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន របស់ Miko Stanisic សំណុំរឿងលេខ IT-04-79-PT អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ ICTY ចុះថ្ងៃទី១៩ កក្កដា ២០០៥ កថាខណ្ឌទី ៨-៩ ។ *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Cermak និង Markac* សេចក្ដីសំរេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ លើបញ្ហាបន្ទាន់បង្ហំ (Interlocutory Appeal) ប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសំរេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដែលបានបដិសេធមិនព្រមឱ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន សំណុំរឿងលេខ IT-03-73-AR 65.1 អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍របស់ ICTY ចុះថ្ងៃទី០២ ធ្នូ ២០០៤ កថាខណ្ឌទី ២៥ ។ *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Limaj et al.,* សេចក្ដីសំរេចលើបណ្ដឹងតវ៉ាសុំឱ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្នរបស់ Haradin Bala សំណុំរឿងលេខ IT-03-66-AR 65.2 អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ ICTY ចុះថ្ងៃទី១៦ កញ្ញា ២០០៣ ទំព័រទី ៥ ។ *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Brdjanin* សំណុំរឿងលេខ IT-99-36-T សេចក្ដីសំរេចលើបណ្ដឹងតវ៉ាសុំឱ្យ ដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន ធ្វើឡើងដោយ Radoslav Brdjanin សំណុំរឿងលេខ IT-99-36-T អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ ICTY ចុះថ្ងៃទី២៥ កក្កដា ២០០០ កថាខណ្ឌទី ១៦ ។ *ករណី Seselj* សេចក្ដីសំរេចលើញត្តិរបស់មេធាវីការពារក្ដី ស្នើសុំឱ្យដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន សំណុំរឿងលេខ IT-03-67-PT អង្គជំនុំជម្រះ II ចុះថ្ងៃទី២៣ កក្កដា ២០០៤ កថាខណ្ឌទី៩។

00154577

៤០. ដូចសហព្រះរាជអាជ្ញាធ្លាប់បានទាញហេតុផលនៅក្នុងសវនាការតទល់ និង តាមប្រវេសន៍[21] (ការទទួលទុកជាត្រូវ) របស់ខ្លួនថា ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៩ រហូតដល់ពេលការចាប់ខ្លួនរបស់គាត់ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ជនត្រូវចោទបានផ្លាស់ប្តូរឈ្មោះរបស់ខ្លួនជាបន្តបន្ទាប់។ តាមការពិត គាត់បានបាត់ខ្លួនទាំងស្រុងចេញពីសាធារណៈមតិ។ គាត់បានផ្លាស់ប្តូរទីតាំង និងទីកន្លែងការងាររបស់ខ្លួនជាបន្តបន្ទាប់[22] ។ គាត់មិនបានរក្សាទំនាក់ទំនងជាមួយសាជិកគ្រួសារជិតស្និតរបស់គាត់ទេ និងសូម្បីតែម្តាយរបស់គាត់ក៏បានគិតថា គាត់បានស្លាប់ទៅហើយដែរ[23] ។ គាត់បានព្យាយាមធ្វើអ្វីៗគ្រប់បែបយ៉ាងដើម្បីលាក់កំបាំងអតីកាលរបស់គាត់។

៤១. ជនត្រូវចោទ អះអាងថាគាត់ "បានរៀបចំខ្លួនរួចជាស្រេចដើម្បីលាតត្រដាងបទឧក្រិដ្ឋរបស់ខ្មែរក្រហម" ហើយចំណុចនេះ មិនមែនគ្មានហានិភ័យនៃការរត់គេចខ្លួននោះទេ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ មិនគួរភ្ជាប់ទម្ងន់ណាមួយទៅនឹងចំណុចនេះទេ។ តាមការសម្ភាសន៍របស់គាត់មកដល់ពេលនេះ ជនត្រូវចោទហាក់ដូចជាមិនមានឆន្ទៈទទួលស្គាល់ទាំងការទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅ មន្ទីរស-២១ ទាំងវិសាលភាពនៃសិទ្ធិអំណាចដ៏ពេញលេញរបស់គាត់ក្នុងនាមជាប្រធាននៃមន្ទីរឃុំឃាំងនេះ[24] ។

---

[21] កំណត់ហេតុជាភាសាអង់គ្លេស (*procès verbal)* ចុះថ្ងៃទី២៣ សីហា ២០០៧ ទំព័រទី៨។ សូមមើលផងដែរ Seth Sydans *"អ្នកធ្វើទារុណកម្មមកលើគេ នៃរបបខ្មែរក្រហមបានផ្លាស់ប្តូរ មានអារម្មណ៍ថា ជីវិតរបស់ខ្លួនដូចជីវិតរបស់ St Paul" The Seattle Times* ចុះថ្ងៃទី២ ឧសភា ១៩៩៩ (សូមមើល ឯកសារបន្ថែម ក)។

[22] ក្នុងពេលមួយ នៅពេលគាត់កំពុងធ្វើការនៅស្រុកស្វាយចេក ជនត្រូវចោទត្រូវបានស្គាល់ថា ជាអតីតប្រធានមន្ទី ស-២១។ គាត់បានស្វែងរកកន្លែងថ្មី និងបានផ្លាស់ទៅរស់នៅស្រុកសំឡូត ដែលជាតំបន់មួយត្រូវបានគេស្គាល់ថា តំបន់ពួកក្បាលរឹងខ្មែរក្រហម ជាទីកន្លែងដែលពេលក្រោយមកគាត់បានប្រាប់អ្នកកាសែតម្នាក់ថា "មានមនុស្សជួយការពារខ្ញុំ" សៀវភៅរបស់ Nic Dunlop, ដែលមានចំណងជើងថា *The Lost executioner* (អ្នកពិឃាតដែលបាត់ខ្លួន) *រឿងរបស់ខ្មែរក្រហម* (សូមមើល ឯកសារបន្ថែម ខ) ទំព័រ ២៥២។ សូមមើលផងដែរ Seth Sydans *"អ្នកធ្វើទារុណកម្មមកលើគេ នៃរបបខ្មែរក្រហមបានផ្លាស់ប្តូរ មានអារម្មណ៍ថា ជីវិតរបស់ខ្លួនដូចជីវិតរបស់ St Paul" The Seattle Times* ចុះថ្ងៃទី២ ឧសភា ១៩៩៩ (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ក)។

[23] ការផ្សាយតាមប្រព័ន្ធឃោសនាព័ត៌មាន ដោយ DC-Cam "ស្វែងរកការពិត" ការបោះពុម្ពផ្សាយពិសេសជាភាសាអង់គ្លេស ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០០៣ ទំព័រ ៣៦ (ERN 00080431) (សូមើលឯកសារបន្ថែម គ)។

[24] កំណត់ហេតុជាភាសាអង់គ្លេស (*procès verbal)* ៧ សីហា ២០០៧ "អ្នកដែលនៅពីក្រោមបញ្ជារបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំបានបំភ្លេចចោលអស់ហើយ" (ទំ័ពរ៣); "ខ្ញុំមិនបានធ្វើអ្វីៗដោយឯកឯងទេ" (ទំព័រ ៤); ២៣ សីហា ឆ្នាំ២០០៧៖ ការពិត ហ៊ំ ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវនៅ ចម្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន លើឈ្មោះ ឌុច

៤២. មេធាវីរបស់ជនត្រូវចោទ លោក ការ សាវុត្ថ បានចង្អុលបង្ហាញថា "ខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ជាអ្នកធានា" អំពីវត្តមានរបស់កូនក្តីរបស់ខ្លួន ក្នុងពេលមានសវនាការនៅពេលអនាគត ប្រសិនបើកូនក្តីរបស់គាត់ត្រូវបានដោះលែង ។ ចំណុចនេះមិនច្បាស់ថា តើមានមូលដ្ឋានណាដែលត្រូវផ្តល់សំរាប់ការធានាបែបនេះ និងចំណាត់ការណាខ្លះដែលត្រូវយកមកអនុវត្ត ប្រសិនបើជនត្រូវចោទខកខានក្នុងការចូលខ្លួនបង្ហាញវត្តមាន ប្រសិនបើគាត់ត្រូវបានដោះលែងមែននោះ ។ ហេតុដូច្នេះ សូមអង្គបុរេជំនុំជម្រះសំរេចថា ការអនុវត្តន៍បែបនេះមិនសមស្របឡើយ សំរាប់ឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលកំពុងស្ថិតនៅក្រោមការពិចារណាដោយ អ.វ.ត.ក ។

៤៣. ហេតុដូច្នេះ ដោយសារហេតុផលទាំងអស់នេះហើយ គ្មាន "កំហុសឆ្គងដែលអាចរកឃើញ" នៅក្នុងការប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងការសំរេចលើការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដែលជាវិធានការចាំបាច់ ដើម្បីធានាអំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទ ឡើយ។ ក្រៅពីនេះ មេធាវីការពារក្តី បានខកខាននៅក្នុងការបង្ហាញថា វត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទនឹងត្រូវបានធានានៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី ប្រសិនបើគាត់ត្រូវបានដោះលែង។

ទឡ្ហីករណ៍ ទី២

<u>ការការពារសន្តិសុខឱ្យជនត្រូវចោទ (វិធាន ៦៣.៣.ខ.៤)</u>

៤៤. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានកំណត់ថា ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន គឺជាវិធានការចាំបាច់ដើម្បីការពារសន្តិសុខឱ្យជនត្រូវចោទ ។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានផ្តល់ហេតុផលថា ការដោះលែងរូបគាត់ "ប្រថុយនឹងគ្រោះថ្នាក់នៃការញុះញង់... ប្រឆាំងតវ៉ាដោយសារការឈឺចិត្ត/តូចចិត្តដែលអាចនាំឱ្យមានអំពើហិង្សា និងប្រហែលជាអាចធ្វើឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ ដល់សុវត្ថិភាពរបស់បុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធ"[25] ។

ទីក្រុងភ្នំពេញ" (ទំព័រ ៦); "ខ្ញុំជាប្រធានដែលគ្មានអំណាច...មិនដែលធ្លាប់ធ្វើការសំរេចដោយខ្លួនឯងទេ... តួនាទីរបស់ខ្ញុំគ្រាន់តែជាអ្នកបញ្ជូនបញ្ហាតែប៉ុណ្ណោះ... ខ្ញុំគ្រាន់តែជាប្រធានក្នុងទ្រឹស្តី" (ទំព័រ៧)។

[25] ដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌទី២២

00154579

៤៥. សហព្រះរាជអាជ្ញា យល់ព្រមតាមការសំរេចនេះដែលថា សុវត្ថិភាពរបស់ជនត្រូវចោទអាចនឹងមានគ្រោះថ្នាក់ ប្រសិនបើគាត់ត្រូវបានដោះលែង។ តាំងពីបានរកឃើញគាត់នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ដោយអ្នកកាសែតបច្ចិមប្រទេសមក ជនត្រូវចោទ បានផ្តល់នូវបទសម្ភាសន៍[26] ជាច្រើនទាក់ទិននឹងសកម្មភាពរបស់គាត់ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ គាត់បានអះអាងឡើងវិញអំពីមុខតំណែងជាន់ខ្ពស់របស់គាត់ជាប្រធាន មន្ទីរស-២១។ គាត់ថែមទាំងបានជាប់ជំពាក់ជាមួយនឹងមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់បំផុត និងអ្នកផ្សេងទៀត លើការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ ។ ក្នុងអំឡុងពេលនៃការធ្វើសម្ភាសន៍ នៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ជនត្រូវចោទបានអះអាងអំពីអត្ថិភាពនៃ មន្ទីរស-២១ និងមុខតំណែងរបស់គាត់ជាប្រធាន ។ គាត់បាននិយាយជៀមដាមចំពោះមុខតំណែងដ៏សំខាន់របស់ខ្លួន នៅក្នុងប្រព័ន្ធសន្តិសុខនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ គាត់បានអះអាងថា មេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃរបបនេះបានដឹងអំពីអត្ថិភាពរបស់ខ្លួន និងអំពើគោលបំណងរបស់ខ្លួន[27]។

៤៦. ភស្តុតាងដែលបានដាក់ជូននៅក្នុងសំណុំរឿង គាំទ្រដល់ការសន្និដ្ឋានដែលថា សន្តិសុខរបស់ជនត្រូវចោទ នឹងជួបគ្រោះថ្នាក់ប្រសិនបើគាត់ត្រូវបានដោះលែង ។ ជនត្រូវចោទខ្លួនឯងផ្ទាល់បានទទួលស្គាល់ នូវគ្រោះថ្នាក់ចំពោះសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ ពេលគាត់និយាយអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ តាមរយៈការរកឃើញដោយអ្នកកាសែតបស្ចិមប្រទេសក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ បានរាយការណ៍ឲ្យដឹងថា គាត់ "ច្បាស់ណាស់ថាមានការភ័យខ្លាច ចំពោះជីវិតរបស់គាត់" ។ គាត់

[26] សូមមើលជាពិសេស បទសម្ភាសន៍ជាមួយការិយាល័យ UNHCHR, នៅថ្ងៃទី៤-៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៩ លេខ ERN 00002494-00002557 (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ឃ)។ សូមមើលការសម្ភាសន៍ធ្វើឡើងដោយ ណាត ថាយ័រ និង Nic Dunlop, ដែលបានរាយការណ៍នៅក្នុងអត្ថបទចុះផ្សាយទាំងពីរដោយ ណាត ថាយ័រ នៅក្នុង the *Far Eastern Economic Review* ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩ "Death in Detail" (ERN 00087513- 00087514) (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ង) និង "ខ្ញុំកំពុងស្ថិតនៅក្នុងគ្រោះថ្នាក់" (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ច) និងសៀវភៅរបស់ Nic Dunlop, ដែលមានចំណងជើងថា *The Lost executioner* (អ្នកពិឃាតដែលបាត់ខ្លួន)ៈ *រឿងរបស់ខ្មែរក្រហម* (Bloomshury: 2005) ទំព័រ២៧០-២៧៨ (សូមមើល ឯកសារបន្ថែម ខ)។

[27] ជាឧទាហរណ៍ សូមមើល កំណត់ហេតុជាភាសាអង់គ្លេស (*procès verbal)* ចុះថ្ងៃទី៧ សីហា ឆ្នាំ២០០៧ (ជាពិសេសទំព័រ៥ និង៦) កំណត់ហេតុជាភាសាអង់គ្លេស (*procès verbal)* ចុះថ្ងៃទី២៣ សីហា ២០០៧ (ជាពិសេសទំព័រទី៣ ទំព័រទី៥ និងទំព័រទី៩) និង កំណត់ហេតុជាភាសាអង់គ្លេស (*procès verbal)* ចុះថ្ងៃទី៥ ខែកញ្ញា ២០០៧ (ជាពិសេសទំព័រទី៥ ទំព័រទី៦ និងទំព័រទី៧)

តែងនិយាយខ្សឹបៗប្រាប់អ្នកកាសែត និងនៅពេលខ្លះទៀត គាត់សុំឲ្យគេយកគាត់ទៅតំបន់ដែលគ្មានអ្នកណាអាចដឹងបាន[28] ។ នៅក្នុងបទសម្ភាសន៍ផ្សេងទៀត ធ្វើឡើងជាមួយអ្នកកាសែតដដែល គាត់បានសារភាពមុនការចាប់ខ្លួនថា "ខ្ញុំខ្លាចមនុស្សនៅជុំវិញខ្លួនខ្ញុំ ។ ខ្ញុំមិនដឹងថា អ្នកណាជាមនុស្សរបស់ នួន ជា របស់តា ម៉ុក របស់ខៀវ សំផន ទេ ។ ខ្ញុំកំពុងស្ថិតនៅក្នុងគ្រោះថ្នាក់ ។ ជីវិតរបស់ខ្ញុំកំពុងជួបគ្រោះថ្នាក់... ពួកគេអាចសម្លាប់ខ្ញុំ"[29] ។

៤៧. អំពើគំរាមកំហែងដែលបានធ្វើមកលើជនត្រូវចោទដោយជនសង្ស័យផ្សេងទៀត ត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិ ។ លោក Thomas Hammerberg អតីតតំណាងពិសេសរបស់ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស ប្រចាំប្រទេសកម្ពុជា បានបញ្ជាក់អំពីក្ដីកង្វល់របស់គាត់[30] ។ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ បានបញ្ចេញ "ប្រតិកម្មជាបន្ទាន់" នៅថ្ងៃទី២៣ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩ ដែលនៅក្នុងប្រតិកម្មនេះ ពួកគេបានពិចារណាថា ជនត្រូវចោទ "អាចនឹងត្រូវសម្លាប់បំបិទមាត់ ដើម្បីកុំឲ្យឆ្លើយដាក់/ធ្វើកសិណប្រឆាំងនឹងអ្នកផ្សេង ដែលបានជាប់ពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងបទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំងមនុស្សជាតិ"[31] ។

៤៨. អំពើគំរាមកំហែងទៅលើសន្តិសុខរបស់ជនត្រូវចោទ អាចនឹងធ្វើដោយជនរងគ្រោះ ឬ ក្រុមគ្រួសាររបស់ពួកគេផងដែរ ។ ក្នុងនាមអតីតជាប្រធានមន្ទីរស-២១ គាត់អាចទំនងជាមុខសញ្ញានៃការវាយប្រហារ សំរាប់ជនទាំងឡាយណាដែលស្វែងរកការសងសឹក ។ នៅក្នុង

---

[28] ណាត ថាយ័រ នៅក្នុង *Far Eastern Economic Review* ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩ (ERN 00087513-00087514) (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ង) ។

[29] សូមមើល ណាត ថាយ័រ នៅក្នុង *Far Eastern Economic Review* ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩ (ERN 00087513-00087514) (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ង)។ "ខ្ញុំកំពុងស្ថិតនៅក្នុងគ្រោះថ្នាក់"៖ "ខ្ញុំមិនចង់ឲ្យមនុស្សណាម្នាក់ដឹងពី (ឌុច និង ណាត ថាយ័រ) ទំនាក់ទំនងរបស់យើងទេ... ព្រោះពួកគេអាចធ្វើឲ្យខ្ញុំគ្មានសុវត្ថិភាព... ខ្ញុំខ្លាចមនុស្សនៅជុំវិញខ្លួនខ្ញុំ។ ខ្ញុំមិនដឹងថា អ្នកណាខ្លះជាមនុស្សរបស់នួន ជា របស់ខៀវ សំផន ទេ ។ ជីវិតខ្ញុំកំពុងស្ថិតនៅក្នុងគ្រោះថ្នាក់ ... ពួកគេអាចសម្លាប់ខ្ញុំបាន ។ ពួកគេនឹងនិយាយថាខ្ញុំជាមនុស្សរបស់ CIA ដែលលក់ខ្លួនឲ្យអាមេរិក" (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ច)។

[30] សូមមើល ណាត ថាយ័រ នៅក្នុង *Far Eastern Economic Review* ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៣ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩ (ERN 00087513-00087514) (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ង) ។

[31] សូមមើល សកម្មភាពជាបន្ទាន់របស់ អង្គការលើកលែងទោស ៨៣/៩៩ "ការភ័យខ្លាចចំពោះសុវត្ថិភាព" ថ្ងៃទី២៩ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩ លេខ AI Index ASA 23/08/99 (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ឆ) ។

ប្រទេសកម្ពុជា ការគំរាមកំហែងបែបនេះគឺអាចឱ្យជឿបាន ។ ដូចដែលធ្លាប់បានសង្កេតនៅក្នុងតុលាការពិសេសសេរ៉ាឡេអូន ជាទីកន្លែងដែលតុលាការស្ថិតនៅដោយផ្ទាល់ក្នុងទឹកដីមួយដែលឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើង មានចំណុចរសើបពិសេសដែលត្រូវចងចាំក្នុងចិត្ត នៅពេលណាតុលាការពិចារណាអំពីការដោះលែងជនជាប់ចោទណាម្នាក់[32] ។

៤៩. សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមដាក់ជូនថា ការកន្លងផុតនៃពេលវេលា មិនបានលុបបំបាត់ចោលនូវភាពពាក់ព័ន្ធនៃ អំពើគំរាមកំហែងចំពោះជនត្រូវចោទនោះឡើយ។ ជាច្រើនឆ្នាំនៅក្រោយកិច្ចចរចា ឥឡូវនេះ អ.វ.ត.ក គឺជាការពិតហើយ។ ការចាប់ផ្តើមប្រតិបត្តិការរបស់តុលាការ មានការជាប់ជំពាក់យ៉ាងសំខាន់ទៅនឹងសន្តិសុខរបស់ជនត្រូវចោទ។ ការចូលបង្ហាញខ្លួនក្នុងពេលថ្មីៗនេះរបស់គាត់ចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មានបង្កើតឱ្យមានចំណាប់អារម្មណ៍ជាបន្ទាន់ ដល់ប្រព័ន្ធឃោសនាព័ត៌មាន។ រូបថតថ្មីៗរបស់គាត់ បានបង្ហាញឱ្យឃើញយ៉ាងជាក់ស្តែងនៅលើកាសែត និងនៅតាមស្ថានីយទូរទស្សន៍របស់កម្ពុជា ។ បើទោះបីជាគាត់បានចំណាយពេលជាច្រើនឆ្នាំដោយប្រើឈ្មោះផ្សេងក៏ដោយ ឥឡូវនេះក្នុងប្រទេសទាំងមូល បានស្គាល់គាត់ និងបានដឹងអំពីការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងរូបគាត់ ។ មេធាវីបានលើកឡើងថាគ្មានការវាយប្រហារមកលើសុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនត្រូវចោទឡើយ នៅចន្លោះឆ្នាំ ១៩៧៩ ដល់ឆ្នាំ ១៩៩៩ ។ ការផ្តល់នេះមិនមានការភ្ញាក់ផ្អើលឡើយ ដោយគ្រាន់តែបង្ហាញអំពីការផ្លាស់ប្តូរឈ្មោះយ៉ាងច្រើនអំពីការងារ និងទីកន្លែងនោះ ។ ប៉ុន្តែ ក្នុងចិត្តគំនិតរបស់ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជា ឥឡូវនេះនិយាយជារួម គាត់ត្រូវបានភ្ជាប់ទៅនឹងរបបខ្មែរក្រហម និងនិយាយដោយឡែក បទឧក្រិដ្ឋនៅ មន្ទីរស-២១ ។ រាល់សេចក្តីដែលបានធ្វើឡើងដោយ អ.វ.ត.ក ទាក់ទងនឹងករណីរបស់គាត់ ត្រូវបានលើកយកទៅចុះផ្សាយយ៉ាងទូលំទូលាយដោយប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន ។ ការដោះលែងណាមួយនៃជនត្រូវចោទ នឹងមិនត្រឹមតែបង្កើតឱ្យមានចំណាប់អារម្មណ៍របស់មហាជនប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវានឹងបង្កឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់យ៉ាងពិតប្រាកដ សំរាប់សុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់គាត់ ដោយសារក្នុងពេលនេះ តាមអ្វីដែលគេគ្រប់គ្នានៅកម្ពុជាបានដឹងយ៉ាងទូលំទូលាយ អំពីការចោទប្រកាន់មកលើរូបគាត់ ។

---

[32] *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Issa Hassan Sesay* សេចក្តីសំរេចលើពាក្យសុំអោយដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្នរបស់ Issa essay សំណុំរឿងលេខ SCSL-04-15-PT អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ SCSL ចុះថ្ងៃទី៣១ មីនា ២០០៤ កឋាខណ្ឌទី ៥៥ ។

៥០. ហេតុដូច្នេះ ដោយសារហេតុផលទាំងអស់នេះហើយ គ្មាន "កំហុសឆ្គងដែលអាចរកឃើញ" នៅក្នុងការប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងការសំរេចលើការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដែលជាវិធានការចាំបាច់ ដើម្បីធានាសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនត្រូវចោទឡើយ ។ ក្រៅពីនេះ មេធាវីការពារក្តី បានខកខាននៅក្នុងការបង្ហាញថា នឹងគ្មានគ្រោះថ្នាក់ណាមួយនឹងកើតឡើងចំពោះជនត្រូវចោទឡើយ ប្រសិនបើគាត់ត្រូវបានដោះលែង។

ទឡ្ហីករណ៍ ទី៣

<u>ការរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ (វិធាន ៦៣.៣.ខ.៥)</u>

៥១. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានកំណត់ថា ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន គឺជាវិធានការចាំបាច់ ដើម្បីរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ កំណត់ទៅតាម "បរិបទសង្គមកម្ពុជាដ៏ផុយស្រួយនៅក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន"[33] ជាកត្តាមួយដែលពាក់ព័ន្ធ ។

៥២. សហព្រះរាជអាជ្ញា យល់ព្រមតាមការសំរេចថា ការដោះលែងរូបគាត់ ប្រថុយនឹងគ្រោះថ្នាក់នៃការញុះញង់បង្កឲ្យមាន "ការប្រឆាំងតវ៉ាដោយសារការឈឺចិត្ត ដែលអាចនាំឲ្យមានអំពើហិង្សា"[34] ។ គេពុំដែលមានការជំនុំជម្រះទៅលើជនសង្ស័យណាម្នាក់ចំពោះបទល្មើសណាមួយ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនេះឡើយ ដែលប្រជាពលរដ្ឋប្រមាណជា ១ភាគ៤ នៃប្រជាជនសរុបត្រូវបានស្លាប់ ។ ការចាប់ផ្តើមសកម្មភាពរបស់តុលាការ ធ្វើឡើងនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក អាចនឹងធ្វើឲ្យមានហានិភ័យដល់សង្គមកម្ពុជា[35] ។

---

[33] ដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌទី២២..

[34] ដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ កថាខណ្ឌទី២២..

[35] សូមមើលផងដែរ ឯកសាររបស់ Geerteke Jansen, *Voice from Takeo (សម្លេងពីខេត្ត តាកែវ)០:* ការសាកល្បងវាយតម្លៃអំពីការភ័យខ្លាច ទាក់ទិននឹងសាក្សីដែលអាចរកបានសំរាប់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (ភ្នំពេញ: មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា តុលា ឆ្នាំ២០០៦) (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ជ) ។

00154583

៥៣. មេធាវីការពារក្តី បានទាញហេតុផលថា ៣០ឆ្នាំ នៅក្រោយការកើតឡើងនៃអង្គហេតុ ដែលថាបញ្ហានេះ គឺលែងមានការពាក់ព័ន្ធគ្នាអ្វីតទៅទៀតហើយ អំពីភាពគ្រោះថ្នាក់ដែលអាចធ្វើឱ្យខូចរបៀបរៀបរយនេះ ។ ការអះអាងនេះ ត្រូវបានជំទាស់ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា ។ ផលប៉ះពាល់នៃឧក្រិដ្ឋកម្មជាប្រព័ន្ធ នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលបានធ្វើឱ្យប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាជាង ១.៧ លាននាក់ស្លាប់ នៅបន្តរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។ វេទិកាសាធារណៈ និងគំរោងកម្មវិធីផ្សព្វផ្សាយសហគមន៍ ក្នុងក្តីសង្ឃឹមអំពីការជំនុំជម្រះនេះ បានជួយលើស្ទួយដល់ការយល់ដឹងរបស់សាធារណៈជនកាន់តែច្រើនឡើងថែមទៀត ។ ក្តីសង្ឃឹមរបស់សាធារណៈជន មានកំរិតខ្ពស់ណាស់ ។ វាទំនងជានឹងមានការកើនឡើងនៃ ភាពគ្រោះថ្នាក់ដែលអាចកើតចេញពីស្ថានភាពមួយដែលងាយនឹងផ្លាស់ប្តូរ និងដែលមិនអាចស្មានទុកជាមុនបាន ក្នុងខណៈដែលអនុស្សាវរីយ៍ និងការឈឺចាប់ ត្រូវបានចាប់ផ្តើមឡើងវិញតាមរយៈការចាប់ផ្តើមដំណើរការរបស់ អ.វ.ត.ក ។ វាក៏ទំនងផងដែរថា នឹងមានប្រតិកម្មជាអវិជ្ជមាន នៅក្នុងចំណោមប្រជាជន ចំពោះការដោះលែងជាបណ្តោះអាសន្នណាមួយនៃមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកផ្សេងទៀត ដែលមានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតសំរាប់ឧក្រិដ្ឋកម្មនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ នៅក្នុងកំឡុងពេលនៃដំណើរការនេះ ។

៥៤. ហេតុដូច្នេះ ដោយសារហេតុផលទាំងអស់នេះហើយ គ្មាន "កំហុសឆ្គងដែលអាចរកឃើញ" នៅក្នុងការប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិ របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៅក្នុងការសំរេចលើការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដែលជាវិធានការចាំបាច់ ដើម្បីធានាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈឡើយ ។ ក្រៅពីនេះ មេធាវីការពារក្តី បានខកខាននៅក្នុងការបង្ហាញថា នឹងគ្មានគ្រោះថ្នាក់ណាមួយនឹងកើតឡើងចំពោះរបៀបរៀបរយសាធារណៈឡើយ ប្រសិនបើជនត្រូវចោទត្រូវបានដោះលែង។

ទទ្បីករណ៍ ទី៤

<u>ការដាក់ការគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី (វិធាន ៦៣.៣.ខ.១)</u>

៥៥. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនបានលើកឡើងច្បាស់លាស់ទេ អំពីសេចក្តីសន្និដ្ឋានដាក់បន្ទុករបស់សហព្រះអាជអាជ្ញា ដូចបានផ្តល់នៅក្នុងថាខណ្ឌទី១១៨.គ នៃដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យ

ស៊ើបសួរ និងដូចបានបរិយាយយ៉ាងល្អិតល្អន់នៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល ថាការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន គឺជាវិធានការចាំបាច់ ដើម្បីរារាំងកុំឲ្យជនត្រូវចោទគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី។ គេអាចទាញយកការខកខាននេះថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានខកខានក្នុងការប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួននៅត្រង់តែចំណុចមួយនេះគត់ ។ សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមដាក់ជូនថា នៅក្នុងពេលអវត្តមាននៃការសំរេចណាមួយដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អង្គបុរេជំនុំជម្រះមានសិទ្ធិដាក់ជំនួសតាមឆន្ទានុសិទ្ធិផ្ទាល់ខ្លួន ។ ដូច្នេះសេចក្ដីសន្និដ្ឋានដាក់បន្ទុករបស់ សហព្រះរាជអាជ្ញា ទៅលើទឡ្ហីករណ៍បន្ថែម មានជាអាទិ៍ ដូចតទៅ។

៥៦. ជាប្រធាននៃមន្ទីរសន្តិសុខដ៏សំខាន់បំផុត នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ជនត្រូវចោទបានចាត់ចែង មន្ទីរស-២១ ជាមួយនឹងខ្សែរយៈយ៉ាងសម្ងាត់ ។ ការទំនាក់ទំនងរវាង និងក្នុងចំណោមអ្នកជាប់ឃុំ និងបុគ្គលិក ត្រូវបានត្រួតត្រាយ៉ាងតឹងរឹងបំផុត។ នៅក្រោមសិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់ អ្នកទោសជាង ១៤,០០០ នាក់ ត្រូវបានជាប់ឃុំ ធ្វើទារុណកម្ម និងសម្លាប់ចោល ដែលនៅក្នុងចំនួននេះ មានតែមួយក្ដាប់ប៉ុណ្ណោះដែលនៅរស់ ។ នៅក្រោមសិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់ បុគ្គលិកមន្ទីរស-២១ ខ្លួនឯងផ្ទាល់ ក៏ទទួលរងនឹងរបបដ៏យង់ឃ្នងនេះដែរ ជនណាមិនបានគោរពយ៉ាងហ្មត់ចត់តាមវិធាន នឹងត្រូវចាប់ខ្លួនដោយចោទថា ក្បត់ ត្រូវទទួលទារុណកម្ម និងសម្លាប់ចោលនៅក្នុងមណ្ឌល ។ ទាំងនេះរួមបង្កើតបាននូវ "អារម្មណ៍ភ័យខ្លាចនៅគ្រប់ទីកន្លែងនៅក្នុងចំណោមសមមិត្ត" ដែលបំរើការងារជាឆ្មាំគុក[36] ។

៥៧. អ្នកនៅរស់រានមានជីវិតទាំងអស់ពី មន្ទីរស-២១ មិនថាពួកគេអតីតជាអ្នកទោស ឬ ជាបុគ្គលិកនោះទេ គឺជាសាក្សីដ៏សំខាន់បំផុតខានមិនបាន ។ អ្នកខ្លះក្នុងចំណោមពួកគេ បានផ្ដល់បទសម្ភាសន៍ជាមួយអ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងអ្នកកាសែត ។ ក្នុងករណីខ្លះ អត្តសញ្ញាណរបស់ពួកគេត្រូវបានគេស្គាល់យ៉ាងទូលំទូលាយ ។ សាក្សីសំខាន់ៗភាគច្រើននៃពួកគាត់ ជាជនចាស់ជរា អ្នកខ្លះទៀតមានសុខភាពទន់ខ្សោយ ហើយក៏គ្មានអ្នកណាម្នាក់បានទទួលផលប្រយោជន៍

[36] សូមមើលសៀវភៅ ដោយ វេៀ ម៉េងទ្រី និង ស៊ឹម សុរិយា "ជនរងគ្រោះ និងជនល្មើស" - ការផ្ដល់កសិណនៃកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមវ័យក្មេង (ភ្នំពេញ: មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារ កម្ពុជា ឆ្នាំ២០០១) ទំព័រទី ៣៥ (ដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ ឯកសារលេខ 4.31, ERN 00079767) (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ឈ) ។

ពីវិធានការដ៏ទូលំទូលាយណាមួយ ដើម្បីការពារសុវត្ថិភាពពួកគាត់នោះដែរ ។ គេសង្ឃឹមថា សាក្សីសំខាន់ៗភាគច្រើនលើសលុប នឹងអាចមានលទ្ធភាពនិយាយអំពីសិទ្ធិអំណាច និង ឥទ្ធិពលនៃជនត្រូវចោទ និងអាចជួយដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបាន ក្នុងការកំណត់អំពី ការទទួលខុសត្រូវរបស់គាត់ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលស្ថិតនៅក្រោមការស៊ើបសួរនេះ ។

៥៨. វាទំនងជានឹងត្រូវបានប្រកាសផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈយ៉ាងទូលំទូលាយ ប្រសិនបើមានការ ជ្រៀតជ្រែក ការគាបសង្កត់ និងការគ្រោះថ្នាក់ចំពោះសាក្សីផ្ទាល់ភ្នែកដែលនៅសេសសល់តែ មួយចំនួនតូចបំផុតនេះ ចំពោះព្រឹត្តិការណ៍នៅ មន្ទីរស-២១ ។ នេះនឹងនាំឱ្យមានផលវិបាក យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរជះត្រឡប់មកវិញ ទៅលើឆន្ទៈរបស់សាក្សីដ៏សំខាន់ដទៃទៀតក្នុងការចូលរួម និងអាចធ្វើឱ្យខូចធ្ងន់ធ្ងរដល់ការស៊ើបសួរ ។ អង្គជំនុំជម្រះនៅ ICTY ករណី *ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Haradinaj*[37] បានថ្លែងក្នុងពេលថ្មីៗបំផុតនេះអំពី "ការចាំបាច់ក្នុងការធានា បូរណៈភាពនៃដំណើរការនីតិវិធី ដោយជៀសវាងនូវ...ហានិភ័យណាមួយដែលគូភាគីអាចនឹង គ្មានលទ្ធភាព ក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាងចាំបាច់សំរាប់គាំទ្រទៅលើករណីនីមួយៗរបស់ខ្លួន"[38] ។ យុទ្ធសាស្ត្រនេះ ក៏សូមលើកស្នើជូន អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឱ្យធ្វើការពិចារណាផងដែរ ។

៥៩. ដូចបានពិភាក្សារួចមកហើយ ជនត្រូវចោទបានអះអាងថា សិទ្ធិអំណាចរបស់គាត់ត្រូវបាន កំហិត និងថា ភាពជាប្រធានរបស់គាត់នៅ មន្ទីរស-២១ គឺគ្រាន់តែជាទ្រឹស្តីប៉ុណ្ណោះ[39] ។ គេ សង្ឃឹមថា សាក្សីសំខាន់ៗនឹងនិយាយផ្ទុយពីនេះ ។ ដូច្នេះពិតណាស់ថា ជនត្រូវចោទមាន បំណងដាក់ការគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី ។

---

[37] *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Haradinaj* សេចក្តីសំរេចចំពោះពាក្យសុំការដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន ជំនួសមុខឱ្យ Ramush Haradinaj សំណុំរឿងលេខ IT-04-84-T អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ ICTY ចុះថ្ងៃទី២០ កក្កដា ២០០៧..

[38] *ករណី ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Haradinaj* សេចក្តីសំរេចចំពោះពាក្យសុំការដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន ជំនួសមុខឱ្យ Ramush Haradinaj សំណុំរឿងលេខ IT-04-84-T អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងរបស់ ICTY ចុះថ្ងៃទី២០ កក្កដា ២០០៧ កថាខណ្ឌទី ៣០..

[39] សូមមើលកថាខណ្ឌទី៣៥ ខាងលើ។

៦០. របាយការណ៍នានាបានបង្ហាញថា នៅក្នុងចំណោមសាក្សីសំខាន់ៗទាំងអស់ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មានការសាយភាយនៃការភ័យខ្លាចក្នុងការផ្ដល់កសិណសាក្សីនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក អាស្រ័យដោយមានការព្រួយបារម្ភខ្លាចមានការសងសឹង និងការបំភិតបំភ័យ[40] ។ នេះអាចមើលឃើញតាមសភាពការណ៍ទូទៅរបស់ប្រទេស ជាទីកន្លែងដែលវិធានការការពារសាក្សី ប្រសិនបើមានគឺតិចតួចប៉ុណ្ណោះ និងជាទីកន្លែងដែលនៅតែមានឧប្បត្តិហេតុនៃបទល្មើសដ៏សាហាវ និងលទ្ធភាពដែលអាចទទួលបាននូវអាវុធនិងជាតិផ្ទុះ នៅឡើយ[41] ។

៦១. វាទំនងដែលថា ជនត្រូវចោទបានបន្តការទាក់ទងជាមួយអតីតខ្មែរក្រហម និងអាចទទួលបានការគាំទ្រខ្លះៗនៅតាមតំបន់ជាក់លាក់មួយចំនួន ។ គាត់បានប្រាប់អ្នកកាសែត Nic Dunlop ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ថា គាត់នឹងត្រូវបាន “ការពារ” ប្រសិនបើគាត់ទៅនៅសំឡូត ដែលជាទីប្រជុំជនមួយ ដែលមានការគាំទ្រយ៉ាងខ្លាំងពីសំណាក់ពួកខ្មែរក្រហម[42] ។ ការគាំទ្រនេះ បានបង្កើន

---

[40] សូមមើលផងដែរ ឯកសាររបស់ Geerteke Jansen, *Voice from Takeo (សម្លេងពីខេត្ត តាកែវ)៖* ការសាកល្បងវាយតម្លៃអំពីការភ័យខ្លាច ទាក់ទិននឹងសាក្សីដែលអាចរកបានសំរាប់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (ភ្នំពេញ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា តុលា ឆ្នាំ២០០៦) (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ជ)។

[41] សូមមើល ក្រុមជំនួយជប៉ុន សំរាប់ការគ្រប់គ្រងអាវុធធុនតូច នៅកម្ពុជា: “កំណត់ហេតុនៃការប្រមូលអាវុធ ២០០៥ - ២០០៧” (JSAC, 2007); បង្ហាញថាមានអាវុធធុនតូច ចំនួន១៦៩៤០ដើម គ្រាប់ចំនួន៦៦៣៧៣គ្រាប់ និងជាតិផ្ទុះចំនួន ៨៧៥៤ ត្រូវបានប្រមូលនៅក្នុងខេត្តកំពង់ធំ និងបាត់ដំបង នៅចន្លោះខែ កញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥ ដល់ថ្ងៃទី ៣១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧ (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ញ); Christine WILLE “តើមានអាវុធប៉ុន្មាននៅកម្ពុជា?” ការសិក្សាស្ទាបស្ទង់អាវុធធុនតូច (Geneva៖ការសិក្សាស្ទាបស្ទង់អាវុធធុនតូច ២០០៥) តាមការប៉ាន់ស្មានបង្ហាញឲ្យឃើញថា អាវុធមានចំនួនចន្លោះពី ២២០០០ និង៨៥០០០ ដើម ត្រូវបានកាន់កាប់ដោយខុសច្បាប់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ដ); “សេចក្ដីសង្ខេបនៃសេចក្ដីថ្លែងការណ៍របស់លោក ចោ សារ៉ន ចៅក្រមកម្ពុជា” នៅក្នុងរបាយការណ៍នៃ សិក្ខាសាលាថ្នាក់ជាតិ ស្ដីពីការលើកកំពស់ការយល់ដឹងអំពីច្បាប់គ្រប់គ្រងអាវុធ ថ្ងៃទី១៦ ដល់១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦ ទំព័រ១៥ ដល់១៦ (ក្រុមការងារដើម្បីកាត់បន្ថយអាវុធ ២០០៦) ដោយពិភាក្សាអំពីបញ្ហានៃការបង្កហេតុដោយអាវុធធុនតូចនៅកម្ពុជា (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ឋ)។ សូមមើលផងដែរ “ការដុតបំផ្លាញអាវុធជួយបណ្ដេញចេញកេរ្ដិ៍ដំណែលស្លាប់រស់របស់ខ្មែរក្រហមនៃកម្ពុជា” *Associated Press* ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែមិនា ឆ្នាំ២០០៥ ដែលពិពណ៌នាអំពី ការដុចបំផ្លាញកាំភ្លើងដៃ កាំភ្លើងបាញ់គ្រាប់រ៉ុកកែត និងគ្រាប់រំសេវជាង ៣៥០០ ដើម ដែលជាផ្នែកមួយនៃការព្យាយាមកំទេចចោលអាវុធយុទ្ធភ័ណ្ឌដែលនៅរាយប៉ាយពាសពេញបន្សល់ទុកនៅក្នុងពេលមានជម្លោះនៅប្រទេសកម្ពុជា (សូមមើលឯកសារបន្ថែម ឌ)។

[42] សូមមើលសៀវភៅរបស់ Nic Dunlop, ដែលមានចំណងជើងថា *The Lost executioner* (អ្នកពិឃាតដែលបាត់ខ្លួន)០: *រឿងរបស់ខ្មែរក្រហម* (Bloomshury: 2005) ទំព័រទី២៥២ (សូមមើល ឯកសារបន្ថែម ខ)។

ដល់ហានិភ័យ ដែលថា គាត់អាចរកអ្នកផ្សេងឱ្យជួយគាត់ ដើម្បីដាក់ការគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី ។

៦២. នៅក្នុងកំឡុងពេលនៃកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល មេធាវីការពារក្តីបានដាក់ជូនថា ជនត្រូវចោទមិនបាន ស្គាល់ឈ្មោះសាក្សីសំខាន់ៗណាម្នាក់ឡើយ ។ ប៉ុន្តែ នៅក្នុងពេលធ្វើសម្ភាសន៍នៅចំពោះមុខសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គាត់បានស្ម័គ្រចិត្តផ្តល់ឈ្មោះអ្នកជាប់ឃុំនៅមន្ទីស-២១ ដែលអាចជាសាក្សីនៅចំពោះមុខតុលាការនេះ ។ ការអះអាងរបស់គាត់ដែលថា គាត់មិនស្គាល់ឈ្មោះសាក្សីណាម្នាក់ គឺជាការខុសទេ ។ ទោះនៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ណាក៏ដោយ គាត់អាចបានដឹងនូវសំណុំរឿងដ៏ពេញលេញមួយរួចហើយ រួមទាំងឈ្មោះសាក្សីសំខាន់ៗដែលអាចចូលមកផ្តល់សក្ខីកម្មប្រឆាំងនឹងខ្លួនគាត់ទៀតផង ។ ប្រដាប់ទៅដោយការដឹងរបស់គាត់នេះហើយ គាត់មានសក្តានុពល ដើម្បីដាក់ការគាបសង្កត់ទៅលើពួកគេ ។

៦៣. ហេតុដូចនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ មានសិទ្ធិស្វែងរកទឡ្ហីករណ៍ដែលមាន ដើម្បីធ្វើយុត្តិកម្មចំពោះសេចក្តីសន្និដ្ឋានដែលថា ការឃុំខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្ន គឺជាវិធានការមួយដ៏ចាំបាច់ ដើម្បីរារាំងកុំឱ្យជនត្រូវចោទ គាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី និងជនរងគ្រោះ។

ការផ្អែកទៅលើសំណុំរឿងនិមួយៗនៅក្នុងតុលាការ ICTY ដែលគេបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើការដោះលែង

៦៤. មេធាវីការពារក្តី បានអះអាងថាមានករណីយុត្តិសាស្ត្រជាច្រើន នៅចំពោះមុខតុលាការផ្សេងៗទៀត ស្តីពីការដោះលែងជនដែលគេសង្ស័យថាបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិធ្ងន់ធ្ងរ ដែលត្រូវបានដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំជាបណ្តោះអាសន្ន ។ ករណីរឿងទាំងអស់នេះអាចនឹងញែកដាច់ពីគ្នាយ៉ាងច្បាស់បាន ដោយផ្អែកលើទឡ្ហីករណ៍ខាងអង្គហេតុ[43] ។ *ជាទូទៅ*

[43] ករណីរឿងក្តី ករណីរឿងក្តីរបស់ Haradinaj, Ademi and Adzhihasanovic ដែលហៅផងដែរថា"ជនចាប់ចោទដែលប្រែក្រឡះ"(flip-side accuased) ដែលសុទ្ធតែជាមបញ្ហាការនៃកងទ័ពការពារដែលបទល្មើសរបស់ពួកគេមានកំរិតស្រាលជាងរបស់ជនជាប់ចោទ ជនជាតិស៊ែប: ករណីរឿងក្តីរបស់រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង *Haradinaj*-សេចក្តីសំរេចលើញត្តិសុំដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំចម្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន លើឈ្មោះ ឌុច

ការអនុញ្ញាតយល់ព្រម ឬមិនយល់ព្រមដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំជាបណ្ដោះអាសន្ន ចំពោះករណីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ គឺមានតម្លៃដែលមានកំរិតកំណត់ ។ វាគឺជាបទដ្ឋានអន្តរជាតិដែលត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ថា សេចក្តីសំរេចស្តីពីការដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំជាបណ្ដោះអាសន្ន ចាំបាច់ត្រូវតែលើកឡើងអំពីកាលៈទេសៈជាក់លាក់របស់ករណីនីមួយៗនោះ[44] ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវបានអញ្ជើញឱ្យធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានថា សេចក្តីសំអាងរបស់មេធាវីការពារក្តីលើចំណុចនេះ គឺអាចជួយបានតិចតួចបំផុត ។

មិនមែនជាកំហុសទេក្នុងការបដិសេធន៍ មិនដាក់លក្ខខណ្ឌតម្រូវឱ្យដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ

៦៥. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានសម្រេចថា គ្មានដីកាសំរេចឱ្យឋិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការណាមួយ ដែលមានការប្រុងប្រយ័ត្នឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ល្មម ដើម្បីបំពេញ

បណ្ដោះអាសន្ន របស់ Ramush Haradinaj,សំណុំរឿងលេខ IT-04-84-PT,របសអង្គជំនំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុកាការព្រហ្មទណ្ឌសំរាប់អតីត ប្រទេសយូហ្គោស្លាវី (ICTY) ចុះថ្ងៃទី៦ មិថុនា ២០០៥ ។ ករណីរឿងក្តីរបស់រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង *Ademi*-សេចក្តីសំរេចលើញត្តិ សុំដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្ដោះអាសន្នន សំណុំរឿងលេខ IT-01-46-PT,របស់ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌសំរាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី(ICTY) ចុះថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០២ ។ ករណីរឿងក្តីរបស់រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង *Hadzihasanovic*-សេចក្តីសំរេចអនុញ្ញាតឲ្យដោះលែង Enver Hadzihasanovic ឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្ដោះអាសន្ន ,សំណុំរឿង លេខ IT-01-47-PT,របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃ ICTY ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០២។ ជនជាប់ចោទទាំងនេះត្រូវបានចោទប្រកាន់លើឃាដករម្នាក់ៗជាលក្ខណៈបុគ្គលពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម/ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ។ តាមពិតសាលក្រមចុង ក្រោយបំផុតរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងពីក្នុងករណីរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាទល់និង *Haradinaj*ដែលបានបដិសេធមិនព្រមដោះលែង ជនជាប់ជោទឱ្យនៅក្រៅឃុំនៅក្នុងពេកវិស្សមកាលនារដូវក្តៅ ទោះបីជាមានមូលហេតុខ្លាំងៗផ្សេងពីនេះដែលបញ្ជាក់ពីភាពត្រឹមត្រូវក៏ដោយ គឺដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានការអន្តរាគមន៍របស់សាក្សី ។ ករណីរឿងក្តីរបស់រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង *Haradinaj*-សេចក្តីសំរេចលើញត្តិសុំដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំ បណ្ដោះអាសន្នតាងនាមឱ្យ Ramush Haradinaj,សំណុំរឿងលេខ IT-04-84-T,របស់អង្គជំនំជម្រះសាលាដំបូងនៃ ICTY ចុះថ្ងៃទី៦ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៥ ។

[44] *ករណីរឿងរដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង Ljube Boskoski and Johan Tarculovski* សេចក្តីសម្រេចលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍លើបញ្ហាបន្ទាន់បង្ខំរបស់ Johan Tarculovski ស្តីពីសំណើដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន, របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃ ICTY សំណុំរឿងលេខ IT-04-82-AR65.04 , ថ្ងៃទី២៧ កក្កដា ឆ្នាំ២០០៧, កថាខណ្ឌទី៦។

00154589

តាមសេចក្តីត្រូវការក្នុងការធានាអំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទ ការការពារសុវត្ថិភាពផ្ទាល់របស់គាត់ និង ការរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈនោះទេ[45]។

៦៦. សហព្រះរាជអាជ្ញាគាំទ្រចំពោះការលើកហេតុផលនេះ ។ ទម្រង់តែមួយគត់នៃការត្រួតមើលរបស់តុលាការដែលបានចែងនៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុងនោះគឺ ដីកាសំរេចឱ្យឋិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការក្រោមវិធាន៦៥។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ផ្អែកតាមសំណើរបស់គូភាគីឬមួយក៏តាមញត្តិរបស់ពួកគេ ត្រូវបានផ្តល់អំណាចក្នុងការដោះលែងជនត្រូវចោទ ហើយអាចបង្គាប់ឱ្យបង់ប្រាក់ធានា និង/ឬ ដាក់ជាលក្ខខណ្ឌផ្សេងៗតាមការចាំបាច់ដើម្បីធានាឱ្យប្រាកដអំពីវត្តមាន របស់ជននោះនៅក្នុងពេលដំណើរការនិតិវិធី និងធានាការការពារដល់ជនដទៃទៀត។ លក្ខខណ្ឌដូចនេះ មិនបានផ្តល់និយមន័យលើសពីនេះទេ ។

៦៧. ក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌថ្មីរបស់កម្ពុជាទើបតែដាក់បញ្ចូលក្នុងពេលថ្មីៗនេះនូវទស្សនទានអំពីសេចក្តីសំរេចឱ្យស្ថិតក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការ[46] ។ គ្មានយុត្តិសាស្ត្រ គ្មានបទពិសោធន៍អនុវត្ត ឬគ្មានការបង្ហាញសក្ខីកម្មអំពីសមត្ថភាពក្នុងការផ្តល់ការការពារ ឬពីយន្តការអនុវត្តសម្រាប់ ជនសង្ស័យទាំងឡាយដែលអាចនឹងត្រូវបានដោះ លែងដោយការបង់ប្រាក់ធានានោះទេ ជាពិសេសជនសង្ស័យទាំងឡាយដែលគេមានការដឹងឮគ្រប់ៗគ្នាថាជាជនត្រូវចោទ។ នៅគ្រប់ករណីទាំងអស់ មេធាវីមិនបានផ្តល់នូវអង្គហេតុដើម្បីគាំទ្រថា តើសំណើសុំឱ្យមានការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការ ណាមួយចំពោះជនត្រូវចោទ ដែលត្រូវបានបើកឱ្យមានសេរីភាព និងត្រូវប្រតិបត្តិការបែបដូចម្តេច តើគេនឹងត្រូវរស់នៅទីណា និងតើត្រូវដាក់គេបែបដូចម្តេចដើម្បីឱ្យបាននៅដាច់ដោយឡែកពីសាក្សី ជនរងគ្រោះ ឬជនសមគំនិតនានានោះ ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

៦៨. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីបានខកខានមិនបានចង្អុលបង្ហាញថា សេចក្តីសម្រេចរបស់

---

[45] ដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី៣១ កក្កដា ២០០៧ កថាខណ្ឌទី ២៣។

[46] មាត្រា២២៣-២៣០ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា ឆ្នាំ២០០៧។

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលត្រូវបានតវ៉ាពីការដែល ធ្វើឲ្យរងការឈឺចាប់មកពីការភ័ន្តច្រឡំណាមួយដែលអាចនឹងដឹងបាននោះទេ ។ សេចក្តីសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក៏មិនបាន ផ្អែកលើការបកស្រាយច្បាប់នៃច្បាប់គ្រប់គ្រងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដែលមិនត្រឹមត្រូវដែរ។ ផ្ទុយទៅវិញវិធាន៦៣នៃវិធានផ្ទៃក្នុងត្រូវបានអនុវត្តយ៉ាងម៉ត់ចត់។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះមិនបានចង្អុលបង្ហាញថា សេចក្តីសម្រេចត្រូវបានផ្អែកលើសេចក្តីសន្និដ្ឋានដែលជាគំរូមិនត្រឹមត្រូវ ឬត្រូវបានឈានឡើងដល់ការរំលោភចំពោះ សេចក្តីសម្រេចចិត្តនោះទេ។ សហចៅក្រមស៊ើបង្កេតបានឈានទៅដល់ការធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានដែលពួកគេបានធ្វើដោយមានការបញ្ជាក់អំពីភាពត្រឹមត្រូវយ៉ាងពេញលេញ ។

៦៩. ដោយពិនិត្យពិចារណាអំពីមូលហេតុផ្សេងៗក្នុងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដូចបានលើកយកមកសំអាងខាងលើនេះ ហេតុដូចនេះគឺគ្មាន"ការភ័ន្តច្រឡំដែលអាចដឹងបាននោះទេ" នៅក្នុងការអនុវត្តន៍ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងការរកឱ្យឃើញថាមិនមានការដាក់លក្ខខណ្ឌផ្សេងៗក្នុងការបង់ប្រាក់ធានាដែលអាចនឹងធានាយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់អំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទនៅក្នុងពេលដំណើរការនីតិវិធីផ្សេងៗផង និងធានាអំពីការការពារដល់ជនដទៃៗទៀតផង ។

សំណើ ២

គ្មានការភ័ន្តច្រឡំនៅក្នុងការមិនបានយល់ព្រមឱ្យដោះលែងជនត្រូវចោទជាបន្ទាន់

៧០. មេធាវីដាក់ជូនថា បើសិនជាមូលហេតុផ្សេងៗនៃការឃុំខ្លួនត្រូវបានបំពេញហើយនោះ ក៏មានការរំលោភបំពានដល់សិទ្ធិនានាជាមូលដ្ឋានរបស់ជនត្រូវចោទ ដែលកំពុងត្រូវបានឃុំ ខ្លួនដែរ ដោយដីកាបង្គាប់របស់តុលាការយោធាលើសពី៨ឆ្នាំនោះថា គឺជារយៈពេល អប្បបរមាមួយដែលជនត្រូវចោទរូបនោះគួរតែត្រូវបានដោះលែង ជាបន្ទាន់ពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ។

៧១. សហចៅប្រស៊ើបអង្កេតបានបដិសេធលើសំណើដាក់ជូនរបស់មេធាវី ដោយសារមូលហេតុពីរយ៉ាង។ ទី១ គឺដោយចៅក្រមលើកហេតុផលថា អ.វ.ត.ក មិនមានយុត្តាធិការដើម្បី

00154591

ធ្វើការពិនិត្យសំរេចអំពីនីត្យានុកូលភាពនៃការឃុំខ្លួនពីមុនមករបស់ជនត្រូវចោទទេ[47]។ ការរំលោភសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទដែលអាចមានពីមុនមកនោះ គឺមិនមែនជាកំហុសរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ។ ទី២ ចៅក្រមប្រកាន់យកសំអាងថា ការរំលោភបំពាននោះក្នុងករណីណាក៏ដោយមិនទាន់ឈានដល់កំរិតធ្ងន់ធ្ងរដែលតម្រូវឱ្យតុលាការត្រូវធ្វើអន្តរាគមន៍នោះទេ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ដំណោះស្រាយណាមួយក៏ដោយចំពោះការរំលោភ បំពាននោះមិនមានជាបញ្ហាចោទនៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបសួរទេ[48]។

ផ្នែកទី I

ការបំពាននេះ គឺមិនមែនជាកំហុសរបស់ អ.វ.ត.ក ទេ

៧២. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បានប្រកាន់យកសំអាងថា ពួកគេមិនមានយុត្តាធិការដើម្បីកំណត់អំពីនីត្យានុកូលភាពនៃការឃុំខ្លួនពីមុនមកនៃជនត្រូវចោទនោះទេដោយផ្អែកលើមូលហេតុ[49]៖

(i) អវតក ទើបតែនឹងបានដំណើរការកាលពីថ្ងៃទី២២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧មកតែប៉ុណ្ណោះ ដែលជាកាលបរិច្ឆេទដែលវិធានផ្ទៃក្នុងចូលជាធរមាន។ ហើយ

(ii) មុនការផ្តួចផ្តើមគំនិតក្នុងការធ្វើការស៊ើបសួរបច្ចុប្បន្ននេះ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលជាសមត្ថកិច្ចតែមួយគត់ ដែលត្រូវបានផ្តល់អំណាចក្នុងការសម្រេចលើការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន មិនមានមធ្យោបាយដើម្បីធ្វើអន្តរាគមន៍ទេ ។

៧៣. ជនត្រូវចោទត្រូវបានឃុំខ្លួនចាប់តាំពីឆ្នាំ១៩៩៩មក ដោយតុលាការយោធា ។

៧៤. មេធាវីបានដាក់ជូនសំណើថា ដោយចេញដីកាបង្គាប់ឲ្យឃុំខ្លួនត្រូវចោទជាបណ្តោះអាសន្ន រយៈពេលចំនួន១ឆ្នាំ“បន្ថែម”ទៀតនោះ គឺសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បាន“ផ្តល់សុពលភាព” ដល់ដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់តុលាការយោធា ។ គឺហាក់ដូចជាថា មេធាវីបានលើក

[47] យោងកថាខណ្ឌទី ២០។

[48] កថាខណ្ឌទី ២១។

[49] កថាខណ្ឌទី ២០។

សំអាងថា ដំណើរការនិតិវិធីរបស់ អវតក គឺជាការបន្តដំណើរការនៃនីតិវិធីតពីតុលាការយោធាមក ហើយថាដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺដាក់បញ្ចូលគ្នាជាមួយការ ឃុំខ្លួនពីមុនមកដែលអង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវ តែផ្ដល់នូវដំណោះស្រាយមួយ ។

៧៥. សហព្រះរាជអាជ្ញាកត់សម្គាល់ឃើញថា ភ្លាមៗបន្ទាប់ពីសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានទទួលនូវសំណុំរឿងរបស់ជនត្រូវចោទពួកគេបានចាប់ផ្ដើមដំណើរការរឿងក្ដីនេះនៅក្នុងរយៈពេល ១២ថ្ងៃ[50] ។

៧៦. សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើដាក់ជូនថា ជាជាងការ"ផ្ដល់សុពលភាព"ចំពោះដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួនពីមុនមកដោយតុលាការយោធា ដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតគឺជាការធ្វើសេចក្ដីសម្រេចមួយដោយឯករាជ្យ ដោយអនុវត្តយុត្តាធិការតែមួយគត់របស់ខ្លួន នៅក្នុងថា ៖

(i) អ.វ.ត.ក គឺជាស្ថាប័នតុលាការឯករាជ្យមួយដាច់ដោយឡែកពីតុលាការយោធា ។

(ii) អ.វ.ត.ក មិនដែលបានដំណើរការការងារដោយមានការព្រមព្រៀងគ្នាជាមួយ ឬក៏មិនបានអនុម័តយកតាមសកម្មភាពរបស់តុលាការយោធាទាល់តែសោះ ។

(i) អំពីឯករាជ្យភាពរបស់ អ.វ.ត.ក

៧៧. អ.វ.ត.ក និងតុលាការយោធាក្នុងស្រុកគឺគ្មានការតភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងអំពីឯករាជ្យភាព និងអំពីផ្លូវច្បាប់ឬ មុខងារអ្វីជាមួយគ្នានោះទេ ។ អ.វ.ត.ក មិនត្រូវបានដាក់ឱ្យឋិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យ ឬការពិនិត្យសារឡើងវិញដោយអាជ្ញាធរជាតិណាមួយនោះទេ ។ ហើយ អ.វ.ត.ក ក៏មិន អាចត្រូវជាប់កាតព្វកិច្ចអនុវត្តតាមឬ ចាប់បង្ខំតុលាការផ្សេងៗទៀតនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាបានទេ ។ ផ្ទុយទៅវិញ អ.វ.ត.ក មានប្រភេទលក្ខណៈផ្សេងដាច់ដោយឡែកដែលធ្វើឱ្យតុលាការនេះក្លាយទៅជា "តុលាការអន្តរជាតូបនីយកម្មពិសេសមួយ"[51] ៖

---

[50]កឋាខណ្ឌទី២០-គឺជាការផុតរយៈពេលកំណត់ចន្លោះពេលរវាងការដាក់ជូនដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរនិងដីកាឲ្យនាំខ្លួន។

[51] ក្នុងពាក្យពេចន៍របស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក្នុងដីកាបង្គាប់អោយឃុំខ្លួនជាបណ្ដោះអាសន្ន កឋាខណ្ឌទី២០។

(i) គឺតុលាការនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិ[52] ។

(ii) តុលាការនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីដោះស្រាយចំពោះការរំលោភបំពានផ្សេងៗ យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើច្បាប់ជាតិនិងច្បាប់អន្តរជាតិ ដែលជា"ការព្រួយបារម្ភដ៏សំខាន់ជាអាយុជីវិតដល់សហគមន៍អន្តរជាតិ"[53] អាស្រ័យហេតុនេះវាគឺជា "ផ្នែកនៃយន្តការយុត្តិធម៌របស់អន្តរជាតិ[54] សំរាប់ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងអំពើឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងៗ ។

(iii) យុត្តាធិការរបស់តុលាការនេះគឺខុសគ្នាខ្លាំងណាស់ទៅនឹងយុត្តាធិការនៃតុលាការនានារបស់ប្រទេសកម្ពុជាដែលមានការកម្រិតកំណត់ព្រំដែនទាំងអំពីបទល្មើស[55] អំពីពេលវេលា[56] និងអំពីបុគ្គល[57] ។

(iv) គ្មានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ណាដែលប្តឹងអំពីតុលាការដទៃៗទៀតក្នុងប្រទេសកម្ពុជាត្រូវឱ្យ អវតក ជាអ្នកវិនិច្ឆ័យនោះទេ ។

(v) តុលាការនេះមានអាយុកាលដែលមានការកម្រិតកំណត់ដែលត្រូវរំលាយក្រោយពីធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានស្ថាពរនៅក្នុងដំណើរការនៃនីតិវិធីរួច[58]។

---

[52] កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានិងអសប-ឯកសារតុលាការ។

[53] សូមអានកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានិងអសប-ឯកសារតុលាការ។សូមអានផងដែរសេចក្តីសំរេចចិត្តរបស់មហាសន្និបាត អសប: ស្ថានការណ៍សិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា សេចក្តីសំរេចចិត្តរបស់មហាសន្និបាតលេខ 52/135, ចុះថ្ងៃទី២៧ កុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៨, A/RES/52/135; ការកាត់ទោសខ្មែរក្រហម សេចក្តីសំរេចចិត្តរបស់មហាសន្និបាតលេខ 57/228A, ចុះថ្ងៃទី២៧ កុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៣ ។ ការកាត់ទោសខ្មែរក្រហម សេចក្តីសំរេចចិត្តរបស់មហាសន្និបាតលេខ 57/228B, ចុះថ្ងៃទី២២ ឧសភា ២០០៣ ។ A/RES/57/228B ។

[54] ករណីរឿងក្តីរបស់ *រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង* Ghankay Taylor, ស្តីពីអភ័យឯកសិទ្ធរួចផុតពីយុត្តាធិការ, សំណុំរឿងលេខ SCSL -2003-01-1 របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃ SCSL ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៤ កថាខណ្ឌទី៣៨ ។

[55] កំរិតត្រឹមតែការចោទប្រកាន់លើបទឧក្រិដ្ឋជាក់លាក់ក្រោមក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦ (អំពើមនុស្សឃាត ការធ្វើទារុណកម្ម និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញខាងសាសនា) អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំមនុស្សជាតិ ការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ការបំផ្លាញទ្រព្យសម្បត្តិវប្បធម៌និង ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនិងបុគ្គលដែលត្រូវបានទទួលការការពារជាអន្តរជាតិ(សូមអានមាត្រា ៣-៨ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អវតក)។

[56] កំរិតត្រឹមតែបទឧក្រិដ្ឋដែលបានប្រព្រឹត្តចន្លោះពេលពីថ្ងៃទី១៧មករាឆ្នាំ១៩៧៥និងថ្ងៃទី៦មករាឆ្នាំ១៩៧៩(មាត្រា២ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អវតក)។

[57] កំរិតត្រឹមតែមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់ខ្មែរក្រហមនិងអ្នកទទួលដទៃទៀតដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត (មាត្រា២ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អវតក)។

(vi) តុលាការនេះមាន ចរិតលក្ខណៈរចនាសម្ព័ន្ធតែមួយគត់ ដែលមិនស្របជាមួយនឹងតុលាការក្នុងស្រុក៖

(ក) គឺមានចៅក្រមនិងព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិស្វយ័ត ដែលឯករាជ្យដាច់ដោយឡែកពីឋានានុក្រមតុលាការជាតិ ។

(ខ) មានអង្គបុរេជំនុំជម្រះមួយ ដែលជាយន្តការសម្រាប់ដោះស្រាយវិវាទ ។

(គ) មានប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតមួយដែលយកតាមសម្លេងភាគច្រើនលើសលប់ ។

(ឃ) មន្ត្រីតុលាការអន្តរជាតិជាន់ខ្ពស់នានាត្រូវបានផ្តល់នូវ "បុព្វសិទ្ធនិងអភ័យឯកសិទ្ធិ" ការលើកលែង និងគ្រឿងប្រើប្រាស់មធ្យាបាយផ្សេងៗដែលត្រូវបានអនុញ្ញាត្តិយល់ព្រមដល់ភ្នាក់ងារខាងការទូតនានា អនុលោមតាមអនុសញ្ញាទីក្រុងវីយែនឆ្នាំ១៩៦៦ ស្តីពីទំនាក់ ទំនងការទូត"[59] ។

៧៨. អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសសៀរ៉ាលេអូន(SCSL)នៅក្នុងករណីរឿងក្តីរបស់រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង Charles Taylor បានរកឃើញនូវលក្ខណៈពិសេសមួយចំនួនទាក់ទងនឹងការពិនិត្យពិចារណាថាតុលាការពិសេសនៃប្រទេសសៀរ៉ាលេអូនគឺជា តុលាការអន្តរជាតិមួយ[60]។ ជាពិសេស ការដែលអាចបញ្ចុះបញ្ចូលបាននោះគឺអំពីប្រការដែលថាតុលាការពិសេសសំរាប់ប្រទេសសៀរ៉ាលេអូនត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយសន្ធិសញ្ញាថាការបង្កើតតុលាការនេះ "គឺជាការសម្តែងមួយនូវឆន្ទៈរបស់សហគមន៍អន្តរជាតិ"[61] ហើយថា

---

[58] កំរិតត្រឹមតែមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់របស់ខ្មែរក្រហមនិងអ្នកទទួលដទៃទៀតដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត (មាត្រា២ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អវតក)។

[59] មាត្រា៤១ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក។

[60] ករណីរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាទល់និង Charles Ghankay Taylor, ស្តីពីអភ័យឯកសិទ្ធរួចផុតពីយុត្តាធិការ, សំណុំរឿងលេខ SCSL - 2003-01-I, របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការពិសេសសំរាប់ប្រទេសសៀរ៉ាឡេអូន ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០០៤, កថាខណ្ឌទី ៤១-២។

[61] ករណីរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាទល់និង Charles Ghankay Taylor, ស្តីពីអភ័យឯកសិទ្ធរួចផុតពីយុត្តាធិការ, សំណុំរឿងលេខ SCSL - 2003-01-I, របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការពិសេសសំរាប់ប្រទេសសៀរ៉ាឡេអូន ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០០៤, កថាខណ្ឌទី ៣៨។

00154595

តុលាការនេះ "គឺជាផ្នែកនៃយន្តការយុត្តិធម៌របស់អន្តរជាតិ"[62] ។ ហើយនឹងថា យុត្តាធិការរបស់តុលាការនេះគឺសំរាប់ជំនុំជម្រះលើបទឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិផ្សេងៗដែលធ្ងន់ធ្ងរជាទីបំផុត ដែលមានភាពស្រដៀងគ្នាយ៉ាងខ្លាំងទៅនឹងតុលាការ ICTY, ICTR, និង ICC[63] ។

(ii) គ្មានសកម្មភាពព្រមព្រៀងរួមគ្នាធ្វើឡើងរវាង អ.វ.ត.ក និងតុលាការយោធាទេ

៧៩. អ.វ.ត.ក មិនដែលបានធ្វើសកម្មភាពដោយការព្រមព្រៀងរួមគ្នាធ្វើជាមួយតុលាការយោធាទាល់តែសោះ ប្រការដែលតុលាការយោធាបានយកច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក មកប្រើក្នុងការចេញដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទនោះ គឺមិនមានផលវិបាកអ្វីទេ ។ ដើម្បីធ្វើការវាយតម្លៃអំពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ អ.វ.ត.ក ចំពោះសកម្មភាពរបស់តុលាការយោធានោះ ចំណុចផ្តោត ត្រូវតែធ្វើទៅលើអំពើប្រព្រឹត្តដោយផ្ទាល់របស់ អ.វ.ត.ក ។

៨០. លុះត្រាតែគេអាចនិយាយបានថា តុលាការអន្តរជាតូបនីយកម្មមួយបានធ្វើសកម្មភាព "ដោយមានការព្រមព្រៀងរួមគ្នាធ្វើ" ជាមួយអាជ្ញាធរជាតិតែប៉ុណ្ណោះ នោះទើបការទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើរបស់អាជ្ញាធរជាតិទាំងនោះអាចនឹងត្រូវដាក់ទៅលើតុលាការនោះបាន[64]។

---

[62]ករណីរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាទល់និង Charles Ghankay Taylor, ស្តីពីអភ័យឯកសិទ្ធិរួចផុតពីយុត្តាធិការ, សំណុំរឿងលេខ SCSL - 2003-01-I, របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការពិសេសសំរាប់ប្រទេសសៀរ៉ាឡេអូន ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ២០០៤, កថាខណ្ឌទី ៣៨។

[63] ករណីរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាទល់និង Charles Ghankay Taylor, ស្តីពីអភ័យឯកសិទ្ធិរួចផុតពីយុត្តាធិការ, សំណុំរឿងលេខ SCSL - 2003-01-1, របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការពិសេសសំរាប់ប្រទេសសេរ៉ាឡេអូន ចុះថ្ងៃទី៣១ ឧសភា ២០០៤, កថាខណ្ឌទី ៤១(គ)។

[64] *សភាពការណ៍នៅក្នុងសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោនៅក្នុងករណីរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo,* សេចក្តីសំរេចលើការតវ៉ារបស់មេធាវីអំពីយុត្តាធិការរបស់តុលាការអនុលោមតាមមាត្រា ១៩(ក)នៃលក្ខន្តិកៈ- សំណុំរឿងលេខ01/04-01/06, របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ (ICC) ចុះថ្ងៃទី៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៦, ទំព័រទី១០ ដោយការប្រចាច់បញ្ចូលគ្នាជាមួយករណីរឿងរបស់ រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង *Dragan Nikolic, សេចក្តីសំរេចលើបណ្តឹង ឧទ្ធរណ៍ស្តីពីបញ្ហាបន្ទាន់បន្តិ ពីនីត្យានុកូលភាពនៃការចាប់ខ្លួន- របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ* ICTY៖-សំណុំរឿងលេខ IT-94-2-AR73, *ចុះថ្ងៃទី៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣ កថាខណ្ឌទី ៣០។ និងក្នុងករណីរឿងក្តីរបស់ រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង Jean Bosco* ចម្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន លើឈ្មោះ ឌុច

00154596

លើសពីនេះ ការគ្រាន់តែដឹងពីសំណាក់អាជ្ញាធរខាងតុលាការអន្តរជាតិអំពីមានការស៊ើបអង្កេត ឬអំពីមានសកម្មភាពផ្សេងៗដែលអាជ្ញាធរជាតិបានអនុវត្តតែប៉ុណ្ណោះ គឺមិនអាចយក[65] ធ្វើជាភស្តុតាងថា អាជ្ញាធរអន្តរជាតិទាំងនោះបានចូលរួមនៅក្នុងការស៊ើបអង្កេតទាំងនោះ ឬមួយថាតើគេបានអនុវត្តតាមរបៀបដូចម្តេចនោះទេ ។

៨១. ក្នុងការបើកធ្វើការស៊ើបសួរប្រឆាំងនឹងជនត្រូវចោទ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត នៃ អ.វ.ត.ក បានចាប់ផ្តើមដំណើរការនីតិវិធីប្រឆាំងនឹងជននេះ ដាច់ដោយឡែកពីគ្នាទាំងស្រុង ខុសពីអ្វីៗដែលកំពុងតែបន្តធ្វើនៅក្នុងតុលាការយោធា ។ គឺគ្មាននិរន្តរភាពការងារតុលាការទេ ទាំងអង្គហេតុ ឬ ទាំងអង្គច្បាប់ ដូចជារវាង ដំណើរការនីតិវិធីនៅចំពោះមុខតុលាការយោធា និង នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក៖

(i) អ.វ.ត.ក មិនដែលបានស្នើសុំឱ្យតុលាការយោធាធ្វើការឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទទាល់តែសោះ ។

(ii) សហព្រះរាជអាជ្ញានៃ អ.វ.ត.ក បានបើកធ្វើការស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួនដោយខ្លួនឯង ជាជាងការធ្វើបន្តពីការស៊ើបអង្កេតរបស់ តុលាការយោធា ។

(iii) ជនត្រូវចោទបានមកឋិតនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក គឺមិនមែនដោយសារការផ្ទេរយុត្តាធិការពីតុលាការយោធាមកនោះទេ ក៏ប៉ុន្តែដោយសារដីកាឃាត់ខ្លួន ។ នេះគឺត្រូវបានចេញដោយឯករាជ្យដាច់ដោយឡែក ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៃ អ.វ.ត.ក នៅក្រោមសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ។

(iv) សំណុំរឿងពេញលេញរបស់តុលាការយោធាមិនដែលត្រូវបានដាក់ជូនចំពោះមុខ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាល់តែសោះ ។

Barayagwiza, សំណុំរឿងលេខ ICTR-97-19-AR72-របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃ ICTY ចុះថ្ងៃទី៣ខែវិច្ឆិកាឆ្នាំ១៩៩៩ កឋាខណ្ឌទី៧៤-៧៧។

[65] *សភាពការណ៍នៅក្នុងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោនៅក្នុងករណីរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo, សាលក្រមលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក* Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងចំពោះសេចក្តីសំរេចអំពីការតវ៉ារបស់មេធាវី អំពីយុត្តាធិការរបស់តុលាការ អនុលោមតាមមាត្រា ១៩(២)(ក)នៃលក្ខន្តិកៈ ចុះថ្ងៃទី៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៦-សំណុំរឿងលេខ 01/04-01/06 (OA4) របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី១៤ ធ្នូ ២០០៦, កឋាខណ្ឌទី៤២ ។

៨២. អ.វ.ត.ក បានអនុវត្តសកម្មភាពយ៉ាងត្រឹមត្រូវ តាមច្បាប់និងវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្លួន ។ អង្គជំនុំជម្រះនេះមិនដែលបានធ្វើសកម្មភាពដោយមានការព្រមព្រៀងគ្នា ឬបានឱ្យសច្ចានុម័ត ឬផ្តល់សុពលភាពដល់សកម្មភាពរបស់តុលាការយោធាទាល់តែសោះ ។ ហេតុនេះ អ.វ.ត.ក មិនអាចត្រូវដាក់ឱ្យទទួលខុសត្រូវ ចំពោះសកម្មភាពរបស់អង្គភាពតុលាការផ្សេងដាច់ដោយឡែក ពីគ្នានោះបានទេ ។ ដូច្នេះ ការរំលោភបំពាន បែបទាំងនោះ ដែលអាចមានទៅលើសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ គឺមិនមែនជាកំហុសរបស់ អ.វ.ត.ក នោះទេ ។

៨៣. ជាទីបញ្ចប់ មេធាវីការពារក្តីមិនបានបញ្ជាក់បង្ហាញអំពីថា តើពួកគេធ្លាប់បានធ្វើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ តវ៉ាអំពីការចេញដីកាឱ្យឃុំខ្លួនជាបន្តបន្ទាប់របស់តុលាការយោធាដែរឬទេ ហើយតើបានដល់កំរិតណាហើយ ។ គឺវាហាក់ដូចជាជនត្រូវចោទត្រូវបានតំណាងដោយមេធាវីការពារក្តីដដែលៗ នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីទាំងមូល នៅក្នុងតុលាការយោធា ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមស្នើដាក់ជូនថា អង្គបុរេជំនុំជម្រះគួរតែពិនិត្យអំពីកំរិតដែលការស្នើសុំដំណោះស្រាយរបស់ជនត្រូវចោទ ដែលបានត្រូវផុតរលត់អស់ក្នុងការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ចំពោះមុខតុលាការយោធា បើប្រសិនជាជននេះត្រូវពោលអះអាងថា អ.វ.ត.ក ដែលជាអង្គជំនុំជម្រះមួយមានយុត្តាធិការផ្សេងដាច់ដោយឡែកនោះ ត្រូវតែផ្តល់ឱ្យនូវដំណោះស្រាយដោយខ្លួនឯងចំពោះការរំលោភបំពាននៅក្នុងតុលាការយោធា ។

ផ្នែកទី II

គ្មានមូលដ្ឋានដែលនៅសេសសល់ដើម្បីផ្តល់ជាដំណោះស្រាយអ្វីមួយឱ្យជនត្រូវចោទទេ

៨៤. សហព្រះរាជអាជ្ញា សូមគាំទ្រចំពោះការលើកហេតុផលមកសំអាងរបស់ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលប្រកាន់យកថា មិនមានមូលដ្ឋានដែលនៅសេសសល់សំរាប់ផ្តល់នូវដំណោះស្រាយឱ្យជនត្រូវចោទនោះទេដោយផ្អែកលើទឡ្ហីករណ៍ដូចតទៅ[66]៖

---

[66] កថាខណ្ឌទី២១ ។

00154598

(i) ការឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទដែលអូសបន្លាយពេលយូរនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់តុលាការយោធាមិនអាចបានចាត់ទុកថាមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ជាការរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរចំពោះសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទដែលតម្រូវឱ្យមានដំណោះស្រាយជាបន្ទាន់នោះបានទេ ។ ហើយ

(ii) ដំណោះស្រាយណាមួយជាយថាហេតុសំរាប់ការឃុំខ្លួនបែបនេះគឺមិនមែនជាបញ្ហាដែលត្រូវលើកក្នុងកំឡុងពេលដំណើរការនីតិវិធីស៊ើបសួរនោះទេ ។

<u>(i) ការឃុំខ្លួនដោយអូសបន្លាយពេលយូរ</u>

<u>មិនមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ដែលត្រូវចាត់ទុកថាជាការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរទេ</u>

៨៥. អវត្តមាននៃមានទំនាក់ទំនងជាផ្លូវការណាមួយរវាងតុលាការអន្តរជាតិឯករាជ្យ និង តុលាការជាតិ ព្រមទាំងអវត្តមាននៃ "ការព្រមព្រៀងរួមគ្នាធ្វើសកម្មភាព" រវាងតុលាការទាំងនោះដែលតុលាការអន្តរជាតិណាមួយ (ហើយហេតុដូច្នេះក៏ជា តុលាការអន្តរជាតូបនីយកម្មណាមួយដែរ) អាចយកមកធ្វើជាមូលដ្ឋាន ក្នុងការផ្តល់នូវដំណោះស្រាយមួយចំពោះការរំលោភបំពានលើសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យនៅចំពោះមុខតុលាការយោធានោះ គឺត្រូវបានកំរិតកំណត់យ៉ាងតឹងតែង ។

៨៦. អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ នៅក្នុងករណីរឿងក្តីរបស់ *Thomas Lubanga* Dyilo[67] បានបញ្ជាក់អះអាងថា ការវិនិច្ឆ័យរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះរបស់ខ្លួនដែលបានថ្លែងថា ការផ្តល់នូវការធានារ៉ាប់រងបន្ថែមអំពីសិទ្ធិរបស់ជនសង្ស័យនោះគឺ: "ត្រូវជាប់ក្នុងរង្វង់ដំណាក់ការនៃការធ្វើទារុណកម្ម ឬប្រព្រឹត្តកម្ម ដ៏ធ្ងន់ធ្ងរដោយអាជ្ញាធរជាតិនៃរដ្ឋដែលជាអាណាព្យាបាល តាមបែបណាមួយទាក់ទងទៅនឹងដំណើរការក្នុងការចាប់ខ្លួន

[67] *សភាពការណ៍នៅក្នុងសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោនៅក្នុងករណីរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo, សាលក្រមលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក* Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងចំពោះសេចក្តីសំរេចអំពីការតវ៉ារបស់មេធាវី អំពីយុត្តាធិការរបស់តុលាការ អនុលោមតាមមាត្រា ១៩(២)(ក)នៃលក្ខន្តិកៈ ចុះថ្ងៃទី៣ តុលា ២០០៦-សំណុំរឿងលេខ 01/04-01/06 (OA4) របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី១៤ ធ្នូ ២០០៦, កថាខណ្ឌទី៤០ ។

00154599

និងការបញ្ជូនខ្លួនជននោះទៅឱ្យតុលាការអន្តរជាតិ ដែលពាក់ព័ន្ធ"[68] ។

៨៧. មេធាវីបានពោលអះអាងថា មានការបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ ដែលត្រូវទទួលការជំនុំជម្រះក្នុងពេលវេលាមួយដ៏សមស្រប ។ ពួកគេបានពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងទៅលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការ ECHR និងទៅលើឯកសារយោងរបស់គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស(HRC) ។ ករណីរឿងទាំងអស់នេះគឺសំរាប់ដោះស្រាយចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌសាមញ្ញ "ជាតិ" ។ គ្មានករណីណាមួយ ដែលទាក់ទងទៅនឹងការរំលោភធ្ងន់ធ្ងរលើច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ ឬច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិទេ ។ ការដែលមេធាវីផ្អែកទៅលើករណីរឿងក្តីទាំងនេះហាក់ដូចជាពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងទៅលើសំដីពោលអះអាងជាក់លាក់ ដោយបញ្ឆិតបញ្ឆៀងថា ដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក គឺជាការបន្តដំណើរការនីតិវិធីរបស់តុលាការយោធា ។ ដូចដែលបានដាក់ជូនរួចមកហើយ តាមពិតគឺមិនមានការធ្វើបន្តអ្វីនោះទេ ។

៨៨. ការដកស្រង់សំដីរបស់ អ.វ.ត.ក ពីករណីផ្សេងៗរបស់តុលាការECHR និងគណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស (HRC) ដែលបញ្ជាក់បំភ្លឺឱ្យឃើញច្បាស់ថាការឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះហួសកំណត់ គឺជាការមិនត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ទេអនុលោមតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិត្រូវទទួលការជំនំជុំម្រះក្តីនៅក្នុងពេលវេលាមួយដ៏សមស្រប ។ អត្ថិភាពនៃបទដ្ឋានអន្តរជាតិនេះគឺមិនថិតនៅក្នុងការវិវាទទេ។ ក៏ប៉ុន្តែសហព្រះរាជអាជ្ញាចោទសួរអំពីការពាក់ព័ន្ធនៃយុត្តាធិការនេះទៅនឹងកាលៈទេសៈដោយឡែកនៃករណីរឿងក្តីរបស់ជនត្រូវចោទ ។ ផ្ទុយទៅវិញយុត្តិសាស្ត្រមកពីតុលាការអន្តរជាតិ ឬតុលាការដែលត្រូវបានធ្វើអន្តរជាតូបនីយកម្មនានា គឺជួយបានច្រើនជាងនេះឆ្ងាយណាស់[69] ដែលជាការបង្ហាញឲ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ថា នៅក្នុង

---

[68] *សភាពការណ៍នៅក្នុងសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោនៅក្នុងករណីរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo, សាលក្រមលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក* Thomas Lubanga Dyilo ប្រឆាំងចំពោះសេចក្តីសំរេចអំពីការតវ៉ារបស់មេធាវី អំពីយុត្តាធិការរបស់តុលាការ អនុលោមតាមមាត្រា ១៩(២)(ក)នៃលក្ខន្តិកៈ ចុះថ្ងៃទី៣ តុលា ២០០៦-សំណុំរឿងលេខ 01/04-01/06 របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី៣ តុលា ២០០៦, ទំព័រទី១០ ។

[69] *សភាពការណ៍នៅក្នុងសាធារណៈរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យកុងហ្គោនៅក្នុងករណីរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង Thomas Lubanga Dyilo,* សេចក្តីសំរេចលើការតវ៉ារបស់មេធាវីអំពីយុត្តាធិការរបស់តុលាការអនុលោមតាមមាត្រា ១៩(ក)នៃលក្ខន្តិកៈ សំណុំរឿងលេខ01/04-01/06, របស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ចុះថ្ងៃទី៣ តុលា ២០០៦, ទំព័រទី១០ ដោយធ្វើការប្រៀបធៀបបញ្ចូលគ្នាចម្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន លើឈ្មោះ ឌុច

យុត្តិសាស្ត្រទាំងនោះចង្អុលបង្ហាញថា មានតែនៅទីកន្លែងដែលមានភស្តុតាងអំពីអំពើទារុណកម្ម ឬប្រព្រឹត្តកម្មធ្ងន់ធ្ងរបានកើតឡើងតែប៉ុណ្ណោះ ដែលតុលាការដែលត្រូវជំនុំជម្រះក្តីលើបទឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិធ្ងន់ធ្ងរផ្សេងៗ ត្រូវផ្តល់នូវដំណោះស្រាយជាបន្ទាន់លើការរំលោភបំពានដែលបានកើតមានកាលពីនៅក្នុងតុលាការជាតិ ។

៨៩. មេធាវីការពារក្តី មិនបានលើកឡើងថា ជនត្រូវចោទត្រូវបានគេដាក់ឱ្យទទួលរងនូវទារុណកម្ម ឬ រងនូវការឃុំគ្រងមិនត្រឹមត្រូវយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ក្នុងកំឡុងពេលនៃការឃុំខ្លួនដោយតុលាការយោធាទេ ទុកបណ្តឹងណាមួយបែបដូច្នេះឱ្យមានការជាប់ពាក់ព័ន្ធដោយឯកឯង ទៅនឹងដំណើរការចាប់ និងបញ្ជូនខ្លួនទៅឱ្យ អ.វ.ត.ក ។

៩០. ដោយសារតែមិនមានភស្តុតាង ស្តីពីមានការធ្វើទារុណកម្ម ឬ ការឃុំគ្រងមិនត្រឹមត្រូវយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរណាមួយបែបនោះ បើសិនជាមូលហេតុស្តីពីការឃុំខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្នត្រូវបានបំពេញហើយក៏ដោយក៏អវតក មិនមានមូលដ្ឋានដើម្បីនឹងចេញដីកាដោះលែងជនត្រូវចោទចេញពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នបានដែរ។

<u>(ii) មិនមានដំណោះស្រាយអ្វីសំរាប់ការរំលោភបំពាន ដែលមានលក្ខណៈស្រាលជាងនៅក្នុងដំណាក់កាលនៃការស៊ើបសួរទេ</u>

៩១. នៅពីមុខសំណុំឯកសារ សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនមែនមិនយល់ព្រមថា ការឃុំខ្លួនរបស់ជនត្រូវចោទនៅចំពោះមុខតុលាការយោធាអាចនឹងងាយមានបញ្ហាណាស់ ផ្អែកតាមទស្សនៈនៃបទដ្ឋានយុត្តិធម៍អន្តរជាតិ។ ក៏ប៉ុន្តែដូចដែលបានពិភាក្សារួចមកហើយ ដំណោះស្រាយដោយ

ជាមួយករណីរឿងរបស់ រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង *Dragan Nikolic, សេចក្តីសំរេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍លើបញ្ហាបន្ទាន់បង្គំ ពីនីត្យានុកូលភាពនៃការចាប់ខ្លួន របស់សាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការ* ICTY៖ សំណុំរឿងលេខ IT-94-2-AR73, *ចុះថ្ងៃទី៥ មិថុនា ២០០៣ ។ និងក្នុងករណីរឿងក្តីរបស់ រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង Jean Bosco Barayagwiza, សំណុំរឿងលេខ* ICTR-97-19-AR72, នៃសាលាឧទ្ធរណ៍ - ចុះថ្ងៃទី៣ វិច្ឆិកា ១៩៩៩ ។

ការដោះលែងជាបន្ទាន់ គឺមិនមានសំរាប់ឲ្យ អវតក ធ្វើនោះទេ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តីក៏អាចនឹងមានកាលៈទេសៈខ្លះដោយមានការកំរិតកំណត់ ដែលក្នុងនោះជនត្រូវចោទអាចនឹងត្រូវផ្តល់នូវដំណោះស្រាយ ។

៩២. មានការលើកធ្វើនៅចំពោះមុខតុលាការអន្តរជាតិនៃអតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី[70]ថាការរំលោភផ្សេងៗលើសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទដែលឥតមានការធ្វើទារុណកម្ម ឬប្រព្រឹត្តកម្មធ្ងន់ធ្ងរ អាចបណ្តាលឱ្យមានដំណោះស្រាយផ្សេងៗនៅពេលធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានក្នុងពេលជំនុំជម្រះក្តី ។ នេះគឺអាច នឹងរួមបញ្ចូលទាំងការសងជម្ងឺចិត្តជាលុយកាក់ផង នៅក្នុងករណីបើត្រូវគេធ្វើការលើកលែងការចោទប្រកាន់ ឬ បន្ធូរបន្ថយទោស ក្នុងករណីបើសិនជាត្រូវមានទោស[71]។

៩៣. ដំណោះស្រាយផ្សេងៗបែបដូចនេះគឺអាស្រ័យទាំងស្រុងទៅលើឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ទាំងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាំងអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចត្រូវជាប់កាតព្វកិច្ចប្រតិបត្តិតាមលើបញ្ញត្តិពីឆន្ទានុសិទ្ធក្នុងការផ្តល់នូវដំណោះស្រាយដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានប្រតិបត្តិតាមយ៉ាងត្រឹមត្រូវ"គឺវាមិនមែនជាបញ្ហានៅក្នុងដំណាក់កាលនៃការស៊ើបសួរនោះទេ"[72] ។

---

[70] ករណីរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង *Jean Bosco Barayagwiza* ។ សំណើរបស់រដ្ឋអាជ្ញាឱ្យធ្វើការពិនិត្យសារឡើងវិញ ឬពិនិត្យពិចារណាឡើងវិញ-សំណុំរឿងលេខ ICTR-97-19-AR72, របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍នៃ ICTR, ចុះថ្ងៃទី៣១ មីនា ២០០០។

[71] តុលាការដែលកាត់ឱ្យមានទោសនៅក្នុងករណីរឿងរបស់ Barayagwisa ដែលតមកទៀតអង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍បានធ្វើការពិនិត្យឡើងវិញនូវសេចក្តីសំរេចដោយកាត់បន្ថយទោសរបស់ជនជាប់ចោទក្រោយពីជននេះត្រូវកាត់ឱ្យមានទោស ដោយគិតរាប់បញ្ចូលទាំងរយៈពេលដែលបានជាប់រួចហើយពីមុនមកក្នុងកន្លែងឃុំឃាំងរបស់យុត្តាធិការក្នុងស្រុកផង ។ សូមអាន ករណីរឿងក្តី រដ្ឋអាជ្ញាទល់នឹង *Jean Bosco Barayagwiza* –សាលក្រមនិងការសំរេចកាត់ឱ្យជាប់ទោស-សំណុំរឿងលេខ ICTR-99-52-T របស់សាលាដំបូងនៃ តុលាការ ICTR, ចុះថ្ងៃទី៣ ធ្នូ ២០០៣ ។

[72] ដីកាសំរេចឲ្យឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ចុះថ្ងៃទី៣១ មិនា ២០០០, កថាខណ្ឌទី២១ ។

សំណើ

៩៤. ហេតុដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមស្នើឲ្យ អង្គបុរេជំនុំជម្រះ **បដិសេធទាំងស្រុង** លើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តី លើកលែងតែ សំណើសុំឲ្យធ្វើសវនាការផ្ទាល់មាត់ជាសាធារណៈ តែប៉ុណ្ណោះ ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
នៅថ្ងៃទី០៣ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧

ជ. សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោក យ៉េត ចរិយា — សហព្រះរាជអាជ្ញារង

លោក William SMITH — សហព្រះរាជអាជ្ញារង

00154603

APPENDICES A-L Not Available in Khmer